

1963

eto LXV - št. 5

SLOVENSKI
čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 5

Ljubljana, 1. maja 1963

Leto LXV

VSEBINA

Edi Senegačnik: Čebelarjeva opravila v letošnjem maju	97
Virmašan: Ohranimo našo čebelo čisto!	101
France Robida: Hranjenje medu	103
Janez Pust: Čebelarji se bodo oddahnili	105
Blaž Kantušer: Ne pozabimo ga!	108
Ing. Jože Rihar: Poročevavska in prognostična služba o medenju iglavcev v letu 1962	110
Avgust Bukovec: Malo popravka	115
Franc Resman: Kako smo nekdanj prevažali čebele	118

MALI KRUHEK

Čebele in sladkor. Kaj vemo danes o čebeljem strupu. Nekaj čebelarskih vesti iz Avstrije. Ajdovega medu ni. Janša pravi nekoliko drugače. Ni velike razlike	122
---	-----

NAŠA ORGANIZACIJA

Vabilo na XII. redni občni zbor Zveze	124
Iz Hrastnika	125
Občni zbor čebelarskega društva Novo mesto	125
Težave čebelarjev na Krškem polju	126
Iz Črnomlja	127
Krofov bal v Litiji	127

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Postopač ob vodnjaku

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 1000 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojce. Letna naročnina za nečlane 1200 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 140 din, na 16 straneh 70 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka žiro-računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 600-14/603-116

ČEBELARJEVA OPRAVILA V LETOŠNJEM MAJU

EDI SENEGAČNIK

Čebelje družine, ki so preživele izredno hudo zimo, so se ob skrbni čebelarjevi roki in pomoči, ki jo je nudil, do maja le popravile. Ob paši, ki jo je dajala pomladanska narava, in s krmljenjem na zalego so si družine opomogle in nekatere so postale še kar močne. Marsikdo je opazil, da po svoji moči sicer zaostajajo za onimi iz prejšnjih let, toda vse se bo dalo še popraviti. Letos niso zaostale samo družine, zaostala je tudi narava in vsa vegetacija je za dober mesec poznejša. Tako se bodo družine do žajbljeve, akacijeve in travniške paše še vedno toliko razvile, da jih bodo izkoristile. Seveda pa bo moral čebelar letos mnogo bolj paziti na to, da bodo družine dobro napredovale. Napraviti bo moral vse, da bodo postale še močnejše. To pa bo dosegel s pravočasnim in pravilnim prestavljanjem.

Naj danes moderni preroki še tako bijejo po našem žnideršiču, vendar nihče ne more zanikati tegale dejstva: za razvoj družin spomladi in za njihovo krepitev je kot nalašč ustvarjen. Ko se je družina v plodišču dovolj razvila, lahko prestavljamo sate z zalego v medišče. Satniki so namreč v plodišču enake mere, zato je to delo izredno lahko. Prav gotovo pa ni lahko prestavljanje samo. Z napačnimi posegi bi

čebelar lahko družini bolj škodoval, kot pa koristil. Zato je prav, da se na tem mestu temeljito pogovorimo o tem važnem opravilu.

Nikdar ne posežemo v življenje čebelje družine tako globoko in korenito kot prav pri prestavljanju. Z njim namreč širimo in krepimo čebeljo družino, matici pa dajemo priliko, da nam v vsej pašni dobi neovirano zalega. Vedno ima na voljo dovolj praznih celic, ki jih mlade čebele snažilke sproti pripravljajo za zaleganje. Čebelje dojilje, ki imajo v celoti razvite krmilne in voskovne žleze, imajo tako dovolj prostora, da oddajo mleček v zaležene zibelke in da se obenem sprostijo voščenih luskinic, ki prihajajo iz njihovih voskovnih žlez. Prav te mlade čebele povzročajo v čebelji družini rojilno razpoloženje. Če ne morejo oddati mlečka in voska, nastane v vsej čebelji družini neka mučna atmosfera. Po domače pravimo, da je zavladelo rojilno razpoloženje. Do nedavnega smo mislili, da je premajhen prostor najvažnejša sila, ki priganja čebele k rojenju. Toda družine, ki smo jih predstavili v medišča in jim s tem dali še enkrat več prostora, lahko kljub temu roje. Vzroki so torej drugje. Če hočemo zares pravilno predstavljati in preprečevati rojenje, moramo poznati njegove biološke vzroke. V plodišču mora biti vselej dovolj praznih celic za zaleganje. Matica ne sme biti v svoji dejavnosti omejena na ozek prostor. Vse to dosežemo s prestavljanjem. V plodišče dajemo že izdelane prazne sate in satnice, pokrito zalego pa premeščamo v medišče. Pri tem opravilu pa moramo biti izredno natančni in dosledni, sicer bi ne dosegli svojega namena. Želimo namreč da bi bile naše družine čim močnejše, kajti le s takimi bomo lahko izkoristili pašo. Kakor hitro pa nam kaka družina roji, smo jo pravzaprav že zgubili za tisto leto.

Kdaj prestavljamo in kako? O tem so čebelarji že mnogo razpravljali in opisali svoje izkušnje. Dolgoletna praksa je pokazala, da ne smemo predstaviti preveč satov naenkrat. Kdor bi prestavil kar vse zaležene sate v medišče in pustil v plodišču samo sat z matico, ta bi ga močno polomil. Preden bi namreč matica spet zalegla vse sate v plodišču in bi čebele izdelale dodane satnice, bi šla glavna paša že mimo. Glavnina družine bi bila zdaj v medišču, kjer morajo zlasti mladice negovati zarod, ob matici pa bi ostala le peščica čebel.

Danes prestavljamo raje postopoma, vsak teden ali vsakih deset dni po nekaj satov. Najprimernejši dnevi za prestavljanje so nedelje, ko so čebelarji prosti. Iz plodišča prestavimo v medišče največ dva, tri ali štiri sate pokrite in godne zalege. Postavimo jo skupaj v sredino medišča. Zapomnimo si, da mora biti zalega vedno strnjena;

nikdar je ne smemo ločiti z vmesnimi sati. Tako čebele svoj zarod laže oskrbujejo in tudi grejejo. Ob prestavljeni zalegi pa razmestimo mlade izdelane sate, ki jih bomo uporabili v plodišču pri prihodnjem prestavljanju.

Na krajno levo in desno stran medišča pa pridejo satnice, kolikor jih bo družina za tisto leto potrebovala. V medišču jih bodo mlade čebele kmalu prijele in ob prihodnjem prestavljanju jih bomo uporabili v plodišču že na pol izdelane. Čebele jih namreč v medišču zelo rade izdelujejo, če je količkaj paše.

V plodišču je nastala zaradi satov, ki smo jih bili prestavili v medišče, praznina. To izpolnimo z eno ali z dvema satnicama in z že izdelanimi sati, ki jih imamo pripravljene v medišču. Nepokrito zalego v plodišču spet postavimo v sredo gnezda, ob vsako stran tik ob zalego pa damo po en izdelan sat in zraven še satnico. Matica bo izdelane sate, ki smo jih prestavili iz medišča, takoj zalegla. Mlade čebele pa bodo satnice izdelale v nekaj dneh. Ko bo čebelar čez sedem ali deset dni spet prestavljal, bodo verjetno že zaležene. Spet jih bo stisnil v sredino gnezda, prestavil v medišče pokrito zalego, ki je bila pred enim tednom še odkrita, ter po potrebi znova zapolnil prazen prostor s sati in satnicami. Tako prestavljamo, dokler traja paša, pri nas navadno do odcvetenja kostanja. Dokaj redke so letine, ko prestavljamo zaradi izredno dobrih paš tja do jeseni.

Tak način prestavljanja se je pokazal kot najboljši. Čebelje družine se močno okrepe, saj matica neprestano zalega in v panju je vedno dovolj čebel, ki lahko izkoristijo vsako pašo. Ob dobrih pašah včasih čebele matico z medom tako omeje, da ne more več zalegati. To se pogosto dogaja ob hojevih pašah, ko puščajo čebele med kar v plodišču. Čebelar bo moral v takem primeru stalno prestavljati in napravljati prostor, da bo matica lahko zalegala. Mlade čebele so važne zlasti jeseni; zato je treba za naraščaj v prvi vrsti skrbeti.

Pri prestavljanju nam je v veliko pomoč tudi gradilnik. O njegovem pomenu in uporabi lahko zvejo čebelarji kaj več v vseh naših strokovnih knjigah.

Kdaj pa se odločimo za prestavljanje? To storimo takrat, ko je družina že tako močna, da je za okenci vse črno čebel in je zaleženih vsaj 7 do 8 satov, ko je pod sati taka gneča, da žrela sploh ne vidimo. V medišča pa nastavimo sate že kak teden prej, da jih čebele očistijo. Ob tej priliki postavimo na levo in desno krajno stran nastavljenih satov tudi satnice.

Nekateri čebelarji trdijo, da dosežejo prav take uspehe, čeprav ne predstavljajo, ampak sate samo nastavljajo. Menim, da našim čebelarjem ni treba dokazovati, kakšne prednosti ima prestavljanje. S samim nastavljanjem nikdar ne moremo doseči tako močnih čebeljih družin. Čebele v nastavljenih mediščih pa nam mnogo raje roje.

Ob prestavljanju imamo najlepšo priložnost, da napolnimo prašilnike z rezervnimi družinicami. Posameznih plemenjakov ne bomo prav nič oškodovali, če jim bomo odvzeli sat pokrite zalege in ga uporabili za narejence. Delajmo pa le močne družinice in ob dobri paši! Če ima narejeni roj vsaj tri sate pokrite zalege, sat medu z obnožino in še precej mladih čebel, bo nastala, ko se bo vsa zalega podela, prav lepa družina. Nabrala bo lahko še zimsko zalogo in šla v zimo z obilico mladih čebel. Potem čebelar ne bo tožil, da so mu prašilčki pomrli in da je z rezervnimi družinicami pravi križ.

Če bi s prestavljanjem predolgo odlašali, bi nam utegnile družine rojiti. Zato prestavljamo raje kak teden prej kot pa prepozno. Nikdar ne dopustimo, da bi prevzelo družine rojilno razpoloženje, ker ga ne bomo mogli z nobenim ukrepom ukrotiti. Kdor pa bi nasprotno želel, da bi družine rojile, ta naj satov ne prestavlja v medišče. Čebelja družina naj bo toplo odeta in čebelar naj jo vsak večer nakrmi s kakim decilitrom medene raztopine. Pod vplivom toplote in dobre paše se bo družina kmalu začela pripravljati na rojenje. Kdor pa bi hotel rojenje še pospeševati in imeti močne roje, naj družini odvzame odkrito zalogo in ji dodaja pokrito iz drugih panjev. V takem primeru bi lahko družini, za katero želimo, da bi rojila, dajali v medišče tudi samo pokrito zalogo, odkrito zalogo pa bi jemali in jo dodajali družinam, ki naj bi ne rojile. Z dodajanjem odkrite zalege preprečujemo rojenje, z dodajanjem pokrite pa ga pospešujemo. Kdor rojev ne mara, naj jih nikar ne vrača izrojencem, kajti to nima nobenega smisla, če ni poskrbel, da bi bile mladice po vrnitvi dovolj zaposlene.

Ob skrbnem prestavljanju bodo postale družine močne in z njimi bo čebelar lahko uspešno izkoristil vsako pašo. Ob točenju bo potem nagrajen za svoj trud. Zdi se mi, da je že marsikak slovenski čebelar pozabil, kako se taki stvari streže. No, pa se bo že spomnil, ko bo videl lepo pobeljene in z medom zalite sate v medišču. Neki znani slovenski čebelar jih je nekoč imenoval »špehe« in »pogrnjeno tratico«. Take »špehe« in »pogrnjene tratice« želimo letos prav iz srca vsem našim čebelarjem. In če bodo to doživeli, potem naj jih ne premoti skušnjava, da bi kar vse medišče iztočili. Le pustimo v njem dva polna sata medu za morebitne suhe dni, kajti zavedajmo se, da se rodi med le na medu.

OHRANIMO NAŠO ČEBELO ČISTO!

VIRMAŠAN

Naša čebela je znana po vsem svetu. Odlikujeta jo zlasti pridnost pri delu in krotkošt. Edina napaka, nad katero se zgledujejo tuji čebelarji, je njena rojivost. Kaj drugega pa ji res ne morejo očitati. V neštetih poskusih, ki so jih z njo in drugimi čebeljimi pasmami napravili, je vselej odnesla prvenstvo. Kdor bere tuje čebelarske liste, bo velikokrat bral tudi o uspehih kranjske čebele. Koliko so se nekatere čebelarji, posebno nemški, trudili, da bi izboljšali svojo čebeljo pasmo, a za vse, kar so dosegli, se imajo zahvaliti samo naši sivki.

Kadar pridem h kakemu čebelarju, najprej pogledam, kakšne so njegove čebele. Ne zanima me, ali so majhne ali velike, ampak kakšne barve so, ali so sive ali rumeno pasaste. Ako vidim vse sivo, vem da je tu skrben čebelar in da ima kot tak tudi drugo vse v redu.

Res je, da se celo pri najskrbnejšem čebelarju kakšno leto pojavijo pisane čebele, to je, čebele, ki imajo prva dva obročka na zadku rumena. Toda ta pojav navadno sam izgine. Če pa se ponavlja skozi vse leto, je treba raziskati, kaj je temu krivo. Lahko je bila kakšna prejšnja matica mešanica, kar pa je ostalo prikrito skozi več rodov. Naenkrat pa je prišla mešanost do svojega izraza tudi v drugih panjih. V vseh takih panjih moramo matice čimprej zamenjati s čistimi.

Ko čebelar kaj takega doživi, šele vidi, kako pametno je, da leto za letom vodi zapisnik o poreklu matic. Ni mu treba napraviti drugega, kot pregledati podatke za nekaj let nazaj, pa si je takoj na jasnem, od kod izvira mešanost.

Ob svojih obiskih v čebelnjakih sem naletel tudi na čebelarja, ki mi je s ponosom pokazal panj, v katerem je bilo več rumenih kot sivih čebel. Trdil je, da je ta panj med vsemi najboljši medar, samo težje je delati z njim, ker je bolj hud. Toda zaradi večjega pridelka medu se vse potrpi.

»Pa tudi lepše so,« mi je dejal. »Kar oglej si jih, ko se praše! Spreminjajo se, kot bi bile pozlačene.«

Dokazoval sem mu, da nima prav, če trpi take čebele v panjih. Ker njih prednost ni trajna, je bolje, da jih čimprej odstrani. Dolgo sva se prerekala in trdila vsak svoje, nazadnje pa sva se brez spora zuma razšla. On je še nadalje držal te čebele sebi v sramoto in drugim v škodo. Sreča je bila le v tem, da je kmalu dočebelaril.

Naj navedem še en doživljaj, ki kaže, kako hitro se širijo slabe čebele. Kmalu po prvi svetovni vojni je prišel k meni znani, sedaj

že rajni župnik Peternel. Imel je svoje čebele na Šentviški gori nad Idrijo. Od tam so ga kot zavednega Slovenca Italijani pregnali. Ker je bilo sredi poletja in ni vedel kam s panji, me je vprašal, če bi jih smel za nekaj časa postaviti k mojim. Jeseni bi jih spravil na svoje posestvo pri Celju. Nisem mu odbil prošnje in tako jih je pripeljal k meni. Bil je zelo napreden in pravi strokovnjak v čebelarstvu, toda za čistost čebel se takrat ni kaj posebno menil. Imel je vse mešano, več rumenih kot sivih čebel. Ko jih je odpeljal, mi je za plačilo podaril dva roja. Ker sta bila dobra, sem ju zazimil. Drugo leto sta se družini razvili in obe rojili. Tako se mi je ta rod zelo razmnožil in kmalu sem imel polno mešanih čebel v čebelnjaku.

Kot mlad čebelar brez vsakih izkušenj, posebno o vzreji matic, sem to trpel, ne da bi kaj ukrenil proti nečistosti čebel. Šele na opozorilo čebelarja Vidmarja sem se zavedel, da ne delam prav in da moram to čimprej popraviti. Še isto jesen sem toliko časa letal okoli čebelarjev, ki so imeli čiste čebele, da sem dobil dovolj njihovih matic za zamenjavo. Največ sem jih dobil v gornji savski dolini, kjer je čebelaril ženin sorodnik z večjim številom kranjčev. Ta mi je največ pomagal, da sem imel zopet v svojem čebelnjaku to, kar mora imeti vsak slovenski čebelar.

Danes, ko čebelarji mnogo prevažajo čebele na razna pasišča, zlasti na Notranjsko, Primorsko in v Istro, moramo biti tembolj previdni glede tega. Ti kraji so bili dolgo časa pod italijansko oblastjo. Tja so doseljeni Italijani pripeljali tudi svoje čebele, ki so se kasneje pomešale z našimi, tako da je sedaj malokje dobiti čiste sivke. Če imamo v dobi rojenja čebele tamkaj na paši, se kaj hitro zgodi, da se katera matica spari z nečistim trotom in tako lahko pride do bastardizacije v najčistejšem čebelnjaku. Matic pač ne moremo imeti na vrvici, ko se praše.

Čebelarji! Kar slovi po vsem svetu kot najboljše in kar smo poddovedali po naših prednikih, obdržimo in ohranimo čisto!

Na koncu bi rad še nekaj pripomnil. Naša Zveza ima ruski film, s katerim so njeni predavatelji obšli malone že vse večje kraje v Sloveniji. Ko je bil pred leti tudi pri nas predvajan ta film, so čebelarji takoj opazili, da ne kaže naših čebel, pač pa rumene pasanke. Čuti je bilo tedaj iz vrst gledavcev zabavlјice na račun Zveze, češ kako more ta po eni strani priporočati čisto sivko, medtem ko po drugi strani nekako propagira tujo čebelo. Ali ne bi mogla Zveza vsaj v doglednem času preskrbeti slovenski film, ki bi kazal prizore iz življenja naše čebele?

HRANJENJE MEDU

FRANCE ROBIDA

Med, ki ga kupimo v trgovini, je točen, to se pravi, v točilu zaradi sredobežne sile izmetan iz satja. Pred tem je seveda moral čebelar s posebnimi vilicami ali nožem odstraniti voščene pokrovce, s katerimi so čebele pokrile med v celicah. Ravno ti pokrovčki so čebelarju znak, da je med popolnoma dozorel in goden za točenje. Brez bojazni, da bi se kasneje utegnil pokvariti, ga lahko shrani. Preden pa ga shrani, ga navadno že pri točenju precedi skozi dvojno sito v posode, kjer se počasi ohladi. Čez nekaj tednov se pojavijo na njegovem površju pene. To so drobceni ostanki voska in cvetnega prahu, ki so kljub situ še ostali v medu. V peni so pa tudi zračni mehurčki, ki so zašli vanj pri točenju ali precejanju. Te pene je treba posnemati toliko časa, da ne ostane za njimi nikake sledi. Pene potem lahko porabimo za izdelovanje medicine ali za hrano čebelam.

Popolnoma očiščen med pretočimo v posode, ki morajo biti snažne in brez vsakega duha. Železne posode morajo biti znotraj emajlirane, pločevinaste pa pocinjene ali prevlečene z zlatim loščem, kakor pravimo, vernirane. V pocinkanih posodah medu ne smemo hraniti, ker ga kositer zastrupi. Dobro so tudi posode za mleko. Za prodajo na drobno so primerni stekleni kozarci ali lončki iz povoščene lepenke. Ni treba naglašati, da mora biti med, namenjen za prodajo v steklenih posodah, še prav posebno skrbno očiščen, kajti v takem, zlasti svetlem medu, je viden vsak najmanjši drobec voska, vsak zračni mehurček, kar ima lahko kupec za nesnago. V sili lahko uporabljamo tudi emajlirano lončeno posodo, toda to rad razžene med, ki hitro kristalizira. Manj pripravna za hranjenje medu je lesena posoda, ker rada pušča, posebno če ni popolnoma suha. V take posode nalijemo med, ko se že začne strjevati. Ko se v škafu strdi, ga pokrijemo s papirjem, škaf pa še z lesenim pokrovom. Posoda mora biti popolnoma presušena, obroči pa dobro nabiti. V namočeni posodi bi potegnil med vso vodo nase in se skvaril.

Preden natočimo med v posodo, jo moramo temeljito očistiti. Pravzaprav jo je treba očistiti že tedaj, ko jo izpraznimo, in sicer z vročo vodo. Nato jo dobro zbrišemo s krpo in presušimo na soncu ali toplem štedilniku.

Enako kot posoda mora biti suha tudi shramba za med. Da med ne priteguje vlage nase, je potrebno, da je posoda trdno zaprta. Le v dobri shrambi ostane med več let neizpremenjen.

Kakor smo že prej omenili, se pokvari med tudi v pocinkanih posodah, ker razkraja cink kislina, ki je v medu. Med ob obodu počrni in postane nevaren človeškemu zdravju. Čisti med iz take posode previdno izkopljemo in porabimo doma, počrnelega pa uničimo: do njega ne smejo priti niti otroci, niti čebele.

Še nekaj o pokvarjenem medu!

Alkoholno vretje medu povzroče glivice kvasovke iz skupine *Zygosaccharomyces*, ki potrebujejo večjo količino vode, da lahko izzovejo značilno vretje. Med se pri tem spreminja, dobiva neprijeten okus, postane redkejši in bolj voden, diši pa izrazito alkoholno kisló. Okvaro je povzročil čebelar, če je točil med, ki še ni bil dovolj zgoščen, če medu ni premešal, zaradi česar se je tekoči sadni sladkor odvojil od kristaliziranega grozdnega in tako pripravil povzročitelju vretja ugodno gojišče. Lahko pride do vretja tudi tedaj, če se je med navzel vlage, ker je bil shranjen v vlažnem, torej neprimernem prostoru. Nikogar pa ne zadene krivda, če v nenavadno mokrem letu čebele ne morejo odstraniti dovolj vode iz medicíne. Če tak med zadelajo s pokrovci, včasih zavre že v panju, pokrovci pa se lahko nad njim tako napno, da jih raznese.

Za uživanje tak med ni in ga tudi nihče ne bo hotel kupiti. Porabimo ga lahko za pecivo, če je močno skisan, za ocet, ali pa ga pokrmimo čebelam, vendar nikakor ne za zimsko zalogo.

V zadnjem času so ugotovili bolezen medu, ki jo povzročajo tako imenovane glivice *torulopsis*. Te povrejo v kristaliziranem medu v kolikor mogoče omejenem prostoru, na primer v zaprtih kozarcih. Začetek vretja napove vedno sila neprijeten vonj, ki ga skoraj ni mogoče opisati. Med začne nato vzhajati kot testo, toda ne vodeni. Kemična analiza ne pokaže nikake spremembe v medu, četudi je ta popolnoma pokvarjen in neužiten. Po vsej verjetnosti prinesejo čebele glivice *torulopsis* v panj že z obnožino. Te pa postanejo aktivne šele čez več, tudi čez devet mescev. Za tako okvaro medu ne moremo obdolžiti nikogar. Vretje preprečimo, če hranimo med v kolikor mogoče hladnih prostorih. Če pa je med že okužen, česar ne moremo vedeti naprej, začne v toplem prostoru takoj vreti. Pri najmanjši sumnji, da je obolel, pene takoj posnamemo, ker je še vedno užiten. Razume se, da čebel z njim ne bomo krmili, ker bi tako okužili še ostali med v satju. Neredko se pa pridruži vretju *torulopsis* tudi alkoholno vretje, pri čemer zvodeni ves med.

Marsikdo misli, da je med, ki se strdi, ponarejen, a se zelo moti, kajti lastnost kristaliziranja ima edino pristni med. Kdor ima kljub

temu pomisleke, naj uživa med v satju, ki ga prodajajo v lesenih predalčkih in že zaradi tega, ker je v satju, ne more biti ponarejen. Seveda je cena teh predalčkov (v Ameriki znanih pod imenom boksesi) znatno višja od cene točenega medu, deloma tudi zaradi deviškega satja, v katerem ni bilo nikoli kake čebelje zalege.

ČEBELARJI SE BODO ODDAHNILI

JANEZ PUST

Ker dobivam od raznih čebelarjev pisma, v katerih me sprašujejo, kakšen je aparat »Kobac«, s katerim sem lansko leto na pobudo društva izumiteljev v Ljubljani nastopil v televiziji, bom to pripravo na kratko opisal.

Že mnoga leta mori čebelarje skrb, kako bi se dalo dobiti iz satja strjen ali smolnat med, ki ga kako leto čebele precej naberejo. Včasih nam jo tako zagode hrastova ali leskova mana, po navadi pa izvora strjenega medu niti dognati ne moremo. Hojevec ima pač to lastnost, da se strdi, če ga takoj ne iztočimo, še preden mine teden dni. Če vzamemo sat s popolnoma strjenim medom v roko in ga prelomimo, bodo iz prelomljenih celic padali sladkorni koščki. Zgodilo se je celo, da se je hojevec strdil že na paši. Čebelar je poskušal vse, da bi ga dobil iz satja, pa ni šlo. Nazadnje je sate postrgal do satnice, med z voščinami vred namočil v topli vodi, medeno raztopino pa pokladal panjem v domačem čebelnjaku toliko časa, da so bila vsa medišča natrpana z njim. Mislil je, da bo med sedaj vendarle mogel iztočiti, pa se je zmotil. Še petina ga ni šla iz satja. Prav take težave se pojavljajo pri točenju medu z jesenskega resja.

Vse te nevšečnosti so me pripravile do tega, da sem začel preizkušati razne načine točenja strjenega medu. A ni bilo pravega uspeha. Šele po več letih se je rodila zamisel, ki sem jo kasneje izvedel v obliki nekakega likalnika na električno gretje.

Leta 1957 me je kmalu potem, ko sem iztočil cvetlični med, obiskal najstarejši čebelar naše doline, Krevlov Pavle. Rad se oglasi pri meni, da malo pokramljava o čebelah. Kadar pride, sem ga zelo vesel, saj se moram samo njemu zahvaliti, da sem začel čebelariti. Pri njem sem namreč kupil svoj prvi panj.

Ko sva tako kramljala, mi naenkrat pravi: »Janez, če še nisi točil, kar brž prični! Drugače medu sploh ne boš spravil iz satja. Tako hitro se trdi«. Po njegovem odhodu sem šel v čebelnjak in pregledal panje.

Videl sem, da so sati polni same hojeve mane. Res bi moral začeti takoj točiti, a ker nisem imel tedaj časa, sem točenje odložil na prihodnjo nedeljo. Pa sem ga pošteno polomil.

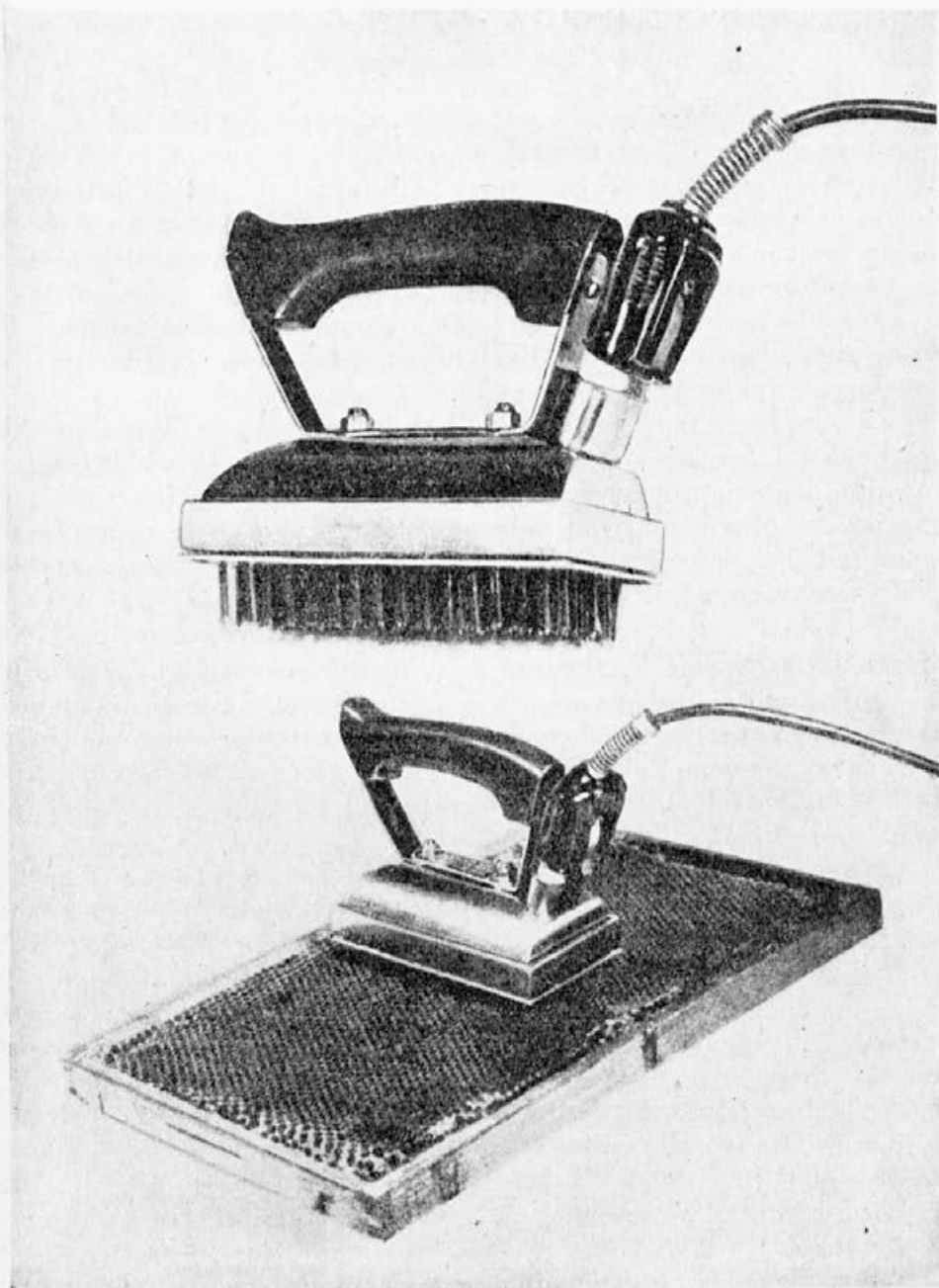
Med tednom se mi je zgodila nesreča, ki nikoli ne počiva. Pri delu na polju me je konj udaril s kopitom v glavo, tako da mi je počila lobanja in sem moral oditi v bolnišnico. Tam sem bil celih šest tednov priklenjen na posteljo. Med tem časom sem mnogo razmišljal, kako bi izpopolnil napravo, s katero bi dobil strjen med iz satovja, ne da bi se to pokvarilo.

Ko sem toliko okreval, da sem zapustil bolnico, sem po zamišljenem načrtu izdelal napravo na bolj preprost način. Poskusil sem z njo zmehčati med v satju in takoj se je pokazalo, da je bila zamisel dobra. Poklical sem Krevlovega Pavleta in mu pokazal, kako priprava v praksi deluje. Tudi on je bil zelo vesel mojega izuma.

S to pripravo, ki sem ji dal ime »Kobac«, sem dobil čez 8 tednov po svoji nesreči iz satja ves tisti trdi med, ki se je v moji odsotnosti nakopičil v panjih, medtem ko so se drugi čebelarji, čeprav so mnogo prej točili, pritoževali, da ga ne dobijo ven in da se jim satje lomi.

Po tej preizkušnji sem pripravo prijavil patentnemu uradu v Beograd in dobil že po šestih mescih potrjen patent v roke. Poleg tega sem predložil pripravo v proučitev še Kmetijskemu inštitutu v Ljubljani. Posebna komisija je ugotovila, da v resnici ustreza svojemu namenu.

Da bi imeli tudi drugi čebelarji korist od mojega izuma, sem obiskal več znanih podjetij, ki se ukvarjajo s takimi stvarmi, in jim predlagal, naj bi začela moj aparat tovarniško izdelovati. Toda povsod so me odklonili z izgovorom, da imajo svoj delovni program, od katerega ne morejo odstopiti, ali da nimajo denarnih sredstev, ki bi bila potrebna za izvedbo mojega načrta. Menda je res tako, da se zdi nekaterim vse, kar je iz tujine, mnogo bolj imenitno, pa čeprav se potem pokaže, da je to veliko slabše kot domače. Naposled sem se le dogovoril s tovarno Mehaniko v Trbovljah za izdelovanje tega aparata. Priporočam, da ga vsak čebelar naroči pri čebelarskem društvu svojega kraja, skupna naročila pa naj društva pošljejo tovarni! Ko bo aparat prišel v promet, ga bo takoj dobil, da ga bo imel pri roki, kadar se bo pojavil strjen med. Prepričan sem, da se mu bo bogato poplačal že pri enem samem panju. Vsi naši čebelarji pa se bodo lahko oddahnili, ker ne bodo več v skrbeh, kako dobiti iz satja strjen med. Od aparata bo imela velike koristi tudi naša skupnost, saj ravno tak med z lahkoto prodamo v inozemstvo za devize.

Priprava za mehčanje strjenega medu v satju. Zeblički iz nerjaveče kovine so natančno po celičnem vzorcu in zato ne morejo poškodovati sata

NE POZABIMO GA!

BLAZ KANTUSER

Starejši čebelarji se z veseljem spominjamo tistih letnikov »Slovenskega čebelarja«, v katerih je naš priljubljeni pesnik Cvetko Golar objavljial svoje pesmice ter v njih tako lepo opeval naše čebelice in čebelarje. Tista leta je pasel čebele tam v Ljutomeru, kjer še danes domuje v svojem »gradu«, kakor smo radi imenovali njegovo hišo sredi obsežnega sadovnjaka.

Letos bo praznoval 84. rojstni dan, pa je naša moralna dolžnost, da se ga spomnimo in se mu zahvalimo za sodelovanje v »Slovenskem čebelarju«, dokler je še med nami.

Čebelnjak je imel postavljen blizu stanovanja, da je lahko vsak čas pogledal, kaj delajo njegove ljubljenske. Najbolj mi je ostal v spominu napis na njegovem čebelnjaku: »Oj sestre, čebelice zlate, povabljenе k rožam ste v svate«! Ta napis se mi zdi tako posrečen, da ga imam tudi jaz na svojem čebelnjaku. Na panjih pa je imel umetniško naslikane gorenjske dečve v avbah.

V spodnji vrsti je imel 6 AŽ-panjev, v zgornji pa nekaj kranjičev s starimi končnicami. V splošnem je bil njegov čebelnjak kar lep in je bil upravičeno ponosen nanj. Blizu izletne strani je bil izkopan nekakšen jarek, kjer se je ob vsakem deževju nabralo precej vode. Ob vetrovnem vremenu je tudi kakšno čebelico vrglo v vodo. Ob takih dneh si lahko Golarja opazoval, kako je potrpežljivo z grabljami reševal ubogo žival. —

Nekoč je prišel kot sveča zravnčan s klobukom postrani k meni v pisarno in me brez pozdrava vprašal: »Blaž, ali vidiš, da imam klobuk postrani?«

»Vidim že«, sem mu odgovoril, »ne vem pa zakaj?«

»Roj imam na veji, pa sem prišel po tebe, da mi ga boš pomagal ogrebsti.« Bil je tako vesel in ponosen, da ga je kar razganjalo. Seveda sem šel takoj z njim, da sva ga spravila v panj.

To je bilo takrat, ko je zlagal najlepše pesmice o naših čebelicah in jih objavljial v »Slovenskem čebelarju«. Kdo ne pozna tiste »Vstani čebelica« (SČ 1926/44) ali »Na gostiji« (SČ 1925/58) in vse druge, ki jih je kar precej v SČ od leta 1925 do 1941. Nekatere so tudi lepo ilustrirane.

Vihra druge svetovne vojne je Golarja pregnala iz njegovega »gradu« in mu uničila tudi čebelarstvo. Od takrat se naš pevec ni več oglasil, kakor da so se mu potrgale vse strune. Mogoče ga bodo lepi

spomini na leta njegovega čebelarjenja zdaj na starost spet ogreli in opogumili, da nam bo še katero zapel o zlatih čebelicah. Saj, kakor sem videl, sta potrpežljivost in vztrajnost njemu prirojeni čednosti. To sem spoznal, ko sem ga gledal, kako je nekoč cepil drva. Z eno nogo, obuto v gorenjsko coklo, je stopil na en konec polena, po drugem koncu pa je vztrajno sekal. Enkrat je mahnil mimo, drugič zraven, tretjič poleg, četrtič pa pravilno zadel in naposled le nacepil drva, kakor je bilo treba.

Naša želja je, da bi nam Golar vse svoje čebelarske pesmice zbral in izdal v posebni knjižici. Mogoče bi se našli še klišeji starih ilustracij. Če bi se za to zavzela ZČDS, bi se dalo tudi to izvesti.

Drugi narodi imajo že lepe zbirke čebelarske poezije, ker imajo pač tudi več takih pesnikov. Mi imamo pa do sedaj samo Golarja in bi bilo kar prav, da mu pomoremo do izdaje njegovih čebelarskih pesmic.

Dragi Ule, ne zameri mi, če sem z dobrim namenom dregnul v tvoje mirno življenje. Pa mi kar nekaj ni dalo miru. Kakor jaz ti tudi vsi slovenski čebelarji želimo, da bi se še dolgo počutil mladega in zdravega v naših vrstah.

Na znani pustni prireditvi v Litiji je imelo tudi čebelarsko društvo svojo stojnico. Okrog nje je bilo vedno mnogo ljudi, najbrž zaradi napisa, da prodajajo matični mleček. Glej dopis na str. 129!

POROČEVAVSKA IN PROGNOISTIČNA SLUŽBA O MEDENJU IGLAVCEV V LETU 1962

ING. JOŽE RIHAR

Podobno kot o mnogih drugih hojevih letinah, se je tudi o gozdnem medenju v preteklem letu veliko govorilo in pisalo. Ker bi se nepoučeni v vsem tem težko znašli, bom navedel nekaj podatkov, ki jih je zbrala osrednja opazovalna, poročevalska in prognostična služba pri Zavodu za čebelarstvo. Čebelarje bo mimo tega zanimalo, katere dosedanje in nove opazovalnice so nam bile pri našem delu v pomoč. Zato bom uvodoma postregel z nekaj splošnih podatkov o organizaciji in delu te službe, ki jo finansira Republiški sklad za pospeševanje kmetijstva pri Gospodarski zbornici Slovenije.

1. Opazovalna služba. Vzdrževali smo med sezono 23 opazovalnic in imeli poleg tega 8 občasnih poročevalcev. V letu 1962 smo ustanovili v gozdovih smreke in hoje naslednje nove opazovalnice: Predgrize—Črni vrh, Javornik, Resje—Radovljica, Radovna, Šmartno na Pohorju (obnovljena), Zavodna in Šmihel nad Mozirjem. Že prejšnja leta so delovale postaje: Nanos, Krnica, Hrušica, Slivice-Rakek, Ravberkomanda, Iška vas, Rakitna, Predgrad, Dražgoše, Rovtarica, Bočna v Zg. Savinjski dolini, Gaj na Kozjaku, Lovrenc na Pohorju, Selnica ob Dravi, Radvanje in Velika Popina za žepek (šetraj) v Liki.

Občasna poročila o mani hoje smo prejemali nadalje iz Trševja-Črnega Kala, Gornje Brezovice, Dravograda, Ravne gore, Zalesine in Fužin v Gorskem Kotaru ter iz Planine pri Rakeku. Iz Vel. Popine so nam konec julija in avgusta poročali o stanju paše na žepku.

Nove opazovalnice in občasne poročevalce smo iskali na področjih, ki so bila zanimiva za čebelarske obrate pri Zavodu za čebelarstvo. Zavod do leta 1962 ni vzdrževal opazovalnic po gozdovih.

Od opazovalcev smo prejeli 410 eno in tridnevni ter mesečni poročila in odgovorov na anketo. V RTV, Kmečki glas in dnevno časopisje smo dali 9 obvestil odnosno navodil čebelarjem. Z obvestili in navodili smo opozarjali na pojav izločanja na hoji, navajali kdaj in kam je koristno prevažati ter kako je na gozdnih stojiščih oskrbovati čebelje družine zaradi pomanjkanja cvetnega prahu, napajanja, zasenčevanja panjev in podobno. Čebelarje družbenih čebelarstev smo seznanili z važnejšimi povzročitelji mane na tečaju v februarju. Med sezono smo izdali posebno Navodilo za opazovanje in organizacijo poročanj.

2. Potek medenja in doseženi pridelki. Prva perioda medenja hoje na Logaško-rakitniški planoti, na Hrušici, Kočevskem in v Gorskem Kotaru je trajala od 16. do 25. 6. Kontrolnemu panju Poskusne postaje Zasavje, ki je bil na stojišču nad Preserjem od vključno 17. 6. dalje, je bilo odvzeto 14,10 kg temnordečega hojevca. Panji so nabirali dnevno po 2 do 3,5 kg. Že v tej prvi dobi medenja smo ugotovili, da to leto ne gre za splošen pojav medenja, temveč da medi hoja le na določenih področjih.

Sledilo je 12-dnevno deževje z ohladitvami. V tej dobi so kontrolni panji povprečno zgubili po 5,60 kg teže.

Ponovno je nastopilo izdatno medenje v petdnevnem obdobju lepega vremena (od 8. 7. do 12. 7.). Kontrolni panj v Trnovskem gozdu (Nemci) je v tej dobi nabral 9,40 kg, na Rakitni pa 9,60 kg. Bero je prekinila ploha 12. 7. Dne 13. 7. je bil padec na tehtnici približno enak prirastku dne 14. 7.

Tretjič in zadnjič so čebele intenzivno nabirale v razmeroma najdaljšem obdobju lepega vremena v drugi polovici julija (14. 7. do 28. 7.). Kontrolni panj je nabral 15,40 kg. Iztočili smo 16,40 kg (to je 18. 7. in 1. 8.). Živalne družine so tudi v tej dobi nabirale dnevno po 1,5 — 2,5 kg.

Prve dni avgusta so na novo pripeljani panji še nabrali 4 do 5 kg, začelo pa je prevladovati izrazito suho vreme. Do približno 21. 8. je pihala »suha burja«. Čebele so prenehale brati na Hrušici, Logaško-rakitniški planoti, na Kočevskem. Teža tehtanega panja se je na Rakitni v tej dobi znižala za 2,50 kg. Tudi v tej dobi so čebele nabirale na hoji v Trnovskem gozdu (Nemci), na Javornikih in Mašunu ter v Gorskem Kotaru.

Zaključno ugotavljamo, da je iz kontrolnega panja poskusne postaje na Rakitni bilo iztočeno skupno 30,50 kg. Povprečen pridelek pri 300 panjih je pa znašal 18 kg. Opazovalnica Rakitna je v juniju, juliju in avgustu izkazala 25,90 kg donosa. Na področju Male gore pri Ribnici so natočili iz panja povprečno po 25 kg, v Mašunu 30 kg. Največji donos na panj na dan in v vsej sezoni je bil 4,80 odnosno 41,39 kg.

Medenje hoje v letu 1962 ni bilo splošno. Zajelo je Trnovski gozd (Krnica, Nemci), Logaško-rakitniško planoto, Javornike, Kočevsko in Gorski Kotar. Šibkejšje odnosno kratkotrajnejše je bilo medenje na Nanosu, Hrušici in v Zgornji Savinjski dolini, kjer so nagajala neurja. Hoja ni medila na Pohorju, Mežakliji, Jelovici in v Gorskem Kotaru okrog Ravne gore. Zato izkazuje 21 opazovalnic v 5 mescih le pribitek 6,64 kg, ki izhaja predvsem iz donosa 6,7 kg v mesecu juliju. Bruto donos znaša povprečno 9,43 kg (v juniju in juliju). Pri opazovalnicah Krnica, Nanos, Slivice, Rakitna, Iška vas, Predgrad — s področja, kjer je medila hoja, je dosegel povprečni pridelek v mesecu juniju, juliju in avgustu 18,19 kg medu, maksimum, Krnica 28,50, minimum, Nanos 8,40 kg. V primerjavi s prejšnjimi leti so bili v letu 1962 registrirani na gozdnih opazovalnicah naslednji povprečni donosi (v kg):

Leto	maj	junij	julij	avgust	september	Skupaj v mescih maj — septem.	Povpreček v %
1956	2,09*	—0,02	—2,36	0,29	1,19	1,19	8,00
1957	1,21*	20,32	15,02	12,55	0,19	49,29	331,46
1958	9,20	0,51	4,06	1,76	—1,07	14,46	90,38
1959	3,90	11,00	4,46	—1,18	—2,35	15,83	106,45
1960	1,53	4,68	3,15	2,20	—2,48	9,08	61,06
1961	—1,42	8,16	—2,07	0,41	2,52	7,60	51,11
1962	—0,49	2,62	6,72	—0,47	—1,47	6,64	44,65
Povprečno	2,29	6,75	4,14	2,22	—0,53	14,87	100,00

* Povpreček sedmih splošnih opazovalnih postaj v gozdnih področjih.

Ker je registrirani povpreček 6,64 kg nizek, bi na tej podlagi mogli napačno ocenjevati celotno hojevo letino 1962, če ne bi pojav mane podrobneje razčlenili.

3. Poročila opazovalnic, obvestila čebelarjem. Izkušnje sedemletne opazovalne in poročevalske službe kažejo, da je treba panje na tehtnicah gledati le kot pomožno sredstvo. Kljub dosednji instruktaži, tečajem in pismenim navodilom ni večina opazovavcev npr. v stanju, da bi razločevala ali gre v začetku izločanja za donos z iglavcev ali iz drugih medečih virov.

V letu 1962 smo mogli v celoti izkoristiti vse dni izločanja le zato, ker smo osebno zasledovali razvoj povzročiteljev medenja. Družbeni sektor je začel s prevozi že v soboto 16. junija, ko smo prejšnji dan z ogledom na terenu ugotovili začetek izločanja in pri tehtanih panjih prve donose po 30 in 40 dkg.

Dalje se je kot škodljiv izkazal lokalni patriotizem ravno za tiste, ki ga gojijo. Ugotovili smo npr., da so v Zgornji Savinjski dolini krajevni činitelji dali opazovavcem navodilo, naj ne poročajo v Ljubljano, da ne bi Ljubljancani prej vedeli za pašo kot oni. Ker zaradi tega vodstvo poročevalske službe ni bilo na tekočem glede medenja na tem področju, ni priporočilo prevoza.

V bodoče bo treba še intenzivneje in večkrat na mestu spopolnjevati pri opazovavcih poznavanje povzročiteljev mane in znakov izločanja ter najti način za njihovo stimuliranje, to je, da bi postali ažurni v poročanju in bili zainteresirani na uspehu celotne paše.

V letu 1962 je RTV in dnevno časopisje objavilo naslednja obvestila, opozorila in navodila o hojevi paši.

18. junija. Dne 16. junija se je začelo na Logaško-rakitniški planoti izdatnejše izločanje na hoji. Predvidevamo, da je podobno v hojevih sestojih Hrušice, Snežnika, Nanosa, Javornika in Zgornje Savske doline ter delov Pohorja. Pogoji medenja so ugodnejši v višjih in srednjih legah. S prevozi panjev ni odlašati.

21. junija. Nadaljevanje izločanja na področju Krima in Logaško-rakitniške planote. Sporočilo o medenju s Hrušice, Trnovskega gozda, Gorskega Kotara. Obvestilo, da ni donosov na Pohorju in na Mežaklji. Priporočilo k prevozu v kraje, kjer naberejo panji dnevno nad 1 kg.

23. junija. Nadaljevanje medenja. Opozorilo, da ne gre za splošen pojav izločanja na hoji, da hoja medi le na nekaterih področjih. Našteti kraji, kjer donosov ni. Ponovno opozorilo, da je pojav mane močnejši v srednjih in višjih legah. Tretje priporočilo k prevozu panjev.

23. junija. V Kmečkem glasu je bil objavljen članek: »Kaže, da imamo letos hojevo letino.«

H grafikonu na desni strani:

Grafikon kaže gibanje teže tehtanih panjev iz treh krajev, kjer hoja ni medila (Lovrenc na Pohorju, Selnica ob Dravi, Radovna na Mežaklji) in iz treh krajev s hojevo letino (Nanos, Krnica, Rakitna). V Selnici ob Dravi je bil v juniju donos z listne mane

1962

MAY

JUNE

JULY

AUGUST

SEPTEMBER

LOVRENC NA
POH.

RADOVNA

MANOS

SELNICA

KRNICA

RAKITNA

25. junija. Nadaljevanje in razširitev medenja na nekatera področja na Dolenjskem s pripombo, da je mana močnejša v srednjih in višjih legah. Navodilo k zasenčevanju in zračenju panjev ter točenju opazovalnih panjev.

10. julija. Obvestilo, da se je medenje po dvotedenski deževni in hladni dobi ponovno začelo. (Škrat je vrnil »neprenehni« namesto »nepomembni« donos s Pohorja.)

12. julija. Nadaljevanje hojeve paše ter obvestilo o lokalnem pojavu mane na Pohorju. Obširno navodilo o oskrbi panjev na gozdni paši.

23. julija. Obvestilo o smrekovi mani nad Dravogradom in na Primožu na Pohorju.

25. julija. Družbenim čebelarstvom smo dali posebno informacijo o stanju vegetacije v Liki in o stanju gozdne paše.

26. julija. Nadaljevanje izločanja na področju med Trnovskim gozdom in Gorskim Kotarom, brez hojeve paše na Jelovici, Mežaklji in Pohorju. Registracija visokih temperatur. Opozorilo k zasenčevanju in zračenju panjev, napajanju čebel, pravočasnemu odvzemanju medu, urejevanju plodišč. Obvestilo o suši in padanju teže kontrolnega panja na žepkovi paši v Liki.

4. Prognostična služba o medenju iglavcev. Prognozo za leto 1962 smo objavili 2. novembra 1961. Predvideno je bilo izdatno, precej zgodnje lahnidno izločanje v gozdovih zahodno in jugozahodno od Ljubljane (Logaško-rakitniška planota, Hrušica, Nanos). Poudarili smo, da na Pohorju tega medenja ne bo.

V RTV Ljubljana smo 7. junija 1962 objavili, da so se jeseni 1961 pojavila jajčeca zelene hojeve lahnide — glavne povzročiteljice hojevih letin le v višjih legah in da dalje ni računati na smrekovo mano, ki se v satju strjuje.

O analizi stanja izločanja na področju Preserja, Rakitne, Gornjega Iga je bila v prvi tretjini junija informirana operativna Zavoda za čebelarstvo z navedbo, da je čez 10 dni pričakovati začetek izdatnejšega medenja.

Dne 16. junija smo predvideli, da bo hojeva paša zajela tudi nekatere kraje, od koder še ni bilo nikakih obvestil, in da bodo pašne razmere boljše v višjih in srednjih legah.

5. Razno. Vodja opazovalne službe je na povabilo Čebelarske zveze za Avstrijo poslal uredništvu »Bienenvater« v objavo referat z XVIII. mednarodnega čebelarskega kongresa v Madridu 1961 z dodatkom, v katerem je navedena prognoza medenja v Sloveniji za leto 1962. Članek je bil objavljen na uvodnem mestu v 7/8, številki 1962.

V RTV je bilo v juniju 1962 predavanje »Povzročitelji gozdnega medenja«.

O medenju hoje v letu 1962 so bili poleg obvestil Zavoda za čebelarstvo odmevi v »Ljubljanskem dnevniku« (4. avgusta) in štirikrat v »Slovenskem čebelarju«. Martelanc (1962) poroča, da je hoja trdovratno prijela in da so po vsakem zbolšanju vremena čebele kar v curkih letele zopet na hojo. Po Virmašanu (1963) je hoja medila le nekaj dni in ni bilo kaj točiti. Trdi, da je dobil stroške povrnjene le tisti, ki je zadel pravi čas in pravi kraj.

Po Senegačniku (1963) je bila hoja nezanesljiva in muhasta. Točenje je ujel le tisti, ki je bil takoj na mestu. Pritožuje se, da je bilo okrog nje vse preveč hrupa.

Kar se tiče napovedi za gozdno pašo v letu 1963, bi mogli sedaj reči naslednje.

Take hojeve letine, ko »medi vsak kol«, vsekakor ne bo. Na področju med Trnovskim gozdom in Gorskim Kotarom bo medilo krajevno zelo različno. Ponekod julijske paše na hoji vobče ne bo, v nekaterih hojevih sestojih pa bo medenje prav izdatno. Na Rakitniški planoti npr. bo medenje v juliju znatno šibkejšo, kot je bilo preteklo leto. Na Pohorju in v Zgornji Savinjski dolini bo medenje hoje močnejše v višjih legah. Julijska mana se bo na Pohorju in v delu Koroške naglo strjevala.

Povzetek:

1. Hojo so leta 1962 brale čebele v treh obdobjih, ki so trajala po 10, 5 in 14 dni. Vmes je bil dež in hlad. Kontrolni panji so nabrali povprečno po 18,19 kg. Vročina, ki je nastopila konec julija in večinoma onemogočila bero, je trajala do oktobra. V Gorskem Kotaru in delu Javornikov je intenzivna paša trajala do septembra.

2. O prvem obdobju medenja so bili čebelarji obveščeni takoj po pojavu, skupno 4-krat, in pozvani k prevozu, a nato še 2-krat. V drugi dobi medenja sta izšli dve in prav tako v tretji dobi dve obvestili. Glas o hojevi paši je velik del čebelarjev spodbudil k pravočasnemu prevozu.

3. Prognoza za 1962, ki se je 100 % uresničila, je dokaz, da je mogoče s precejšnjo zanesljivostjo zlasti za ožja področja predvidevati vrsto in intenzivnost mane.

MALO POPRAVKA

AVGUST BUKOVEC

V svojem članku »O višini sata«, objavljenem v letošnji 1. številki Slovenskega čebelarja, se je tovariš Rak spodtaknil tudi ob nekatere navedbe v mojem članku »O sodobnih in nesodobnih panjih«, ki je izšel v Slovenskem čebelarju leta 1956. Pravi: »Naj vas ne moti, če je višina švicarskega okvira na str. 101 navedena napačno, to je 34,5 cm!«

Preden na ta očitok odgovorim, naj omenim, da navaja navadno svetovna čebelarska književnost velikost satov tako, kolikor meri kak sat brez satnika. Prva številka velja za višino sata, druga za širino, npr. AŽ-sat 25×40 cm. Zunanja mera tega satnika pa je 26×41 cm. (Nekateri uporabljajo izraz okvir, ki pa smo ga že davno zavrgli in uvedli namesto njega besedo satnik.)

Res sem napisal, da ima švicarski panj v plodišču dvanajst 34,5 cm visokih in 27 cm širokih satov (brez letvic satnika!). Isto mero navaja tudi tovariš Lončarevič v svojem članku Čebelarstvo v Švici (SČ 1959, str. 185), ko pravi, da imajo švicarski panji (sestava Bürki-Jeker, op. A. B.) v plodišču 12 ali 15 satnikov (!) v velikosti $34,6 \times 27$ cm. Če so Lončarevičeve in moje

navedbe o velikosti tega sata napačne, je potemtakem napačna tudi navedba enake mere v odlični švicarski čebelarški učni knjigi »Der schweizerische Bienenenvater«, 34. naklada, str. 246.

Kakor tovariš Rak nadalje omenja, piše tovariš Lončarevič v SČ 1960 (prav 1959; op. A. B.) str. 183, da so Švicarji višino satnika zvišali od 27 na 30 cm. Ta stvar pa je nekoliko drugačna. Tovariš L. je napisal: »Nekateri panji imajo satnike s povečano mero 36×30 cm.« Tovariš L. je z besedo »satnike« bržkone menil sate. Če to drži, je pomembno le povečanje širine sata, ne pa višine, ki znaša borih 14 mm in nima nobenega pomena. Širino pa so povečali samo pri nekaterih panjih. Kakšno prepričevalno moč imata besedi »**nekateri panji**«, si lahko predstavljamo, če pomislimo, da ima Švica 260.000 panjev.

Glede na neko navedbo v mojem članku v SČ 1956, str. 56, pravi tov. R.: »Ta panj (dadant-blattovec; op. A. B.) se istoveti z amerikanci nasploh, kar seveda ni pravilno in iz česar izvira druga nepravilna trditev, da je panj dadant-blattovec v svetu najbolj razširjen.«

Besedi »v svetu« mi je tovariš Rak enostavno podtaknil. Pisal sem: ... oceniti mi je še panje »amerikance«, oziroma dadant-blattovce, ki veljajo za najbolj razširjene in najbolj sodobne. Nad temi besedami se lahko spodtakne le človek, ki išče dlako v jajcu.

Pri nas je navada, da pravimo panjem, ki jih postavljamo na planem in oskrbujemo odzgoraj, amerikanci. V praktičnem delu »Sodobnega čebelarstva« se (na str. 132) začenja poglavje o nekaterih panjih **ameriškega sistema**. Na str. 137 je slika novejše oblike **ameriškega panja**, na str. 139 pa slika **ameriških satnikov**. Jaz navajam besedo amerikanci skoraj dosledno med narekovaji. Če sem pisal »amerikance oziroma dadant-blattovce« sem s tem hotel reči amerikance z dadant-blattovci vred. Prepričan sem, da so to vsi čebelarji pravilno razumeli; ravno tako tudi tov. urednik, ki bi mi netočnost gotovo popravil.

Da sem kolikor toliko poučen, kod je kak sestav panja razširjen, je najbolj razvidno iz mojega člančiča v »Čebelarstem zborniku«, ki je izšel leta 1944 namesto SČ. Na str. 97 lahko beremo: »**Najbolj razširjene mere satov v plodišču:** belgijska 42×42 (višina $\times$ širina) = 1764 cm^2 , Quinby-Dadant (Amerika) $27 \times 46 = 1242 \text{ cm}^2$, flamska (centralnega društva) $33 \times 42 = 1386 \text{ cm}^2$, Dadant-Blatt [Rusija, Bolgarska, Švica (zahodna), Francija] $26,7 \times 42 = 1121 \text{ cm}^2$, Italija (kongresna) $42 \times 25 = 1061 \text{ cm}^2$, Gerstungova $25 \times 40 = 1000 \text{ cm}^2$, Langstroth (Amerika in Evropa, Avstralija, Japonska) $21 \times 42,5 = 992 \text{ cm}^2$, Bürki-Jeker (Švica) $34,6 \times 27 = 936 \text{ cm}^2$ itd.

Poleg teh močno razširjenih mer je še nešteto drugih, ki pa imajo le krajevni pomen.

Upam, da je sedaj volk sit in ovca cela.

Kar zadeva navedbe tov. R. o čebelarstvu na Grškem, pripominjam, da tam niso razširjeni samo langstrothovci, marveč še jumbovci (tudi »amerikanci«!). Morda so ondote paše res podobne pašam ponekod v Jugoslaviji, pašam v Sloveniji pa prav gotovo ne. V članku na strani 63 lanskega SČ je navedeno, da znaša **povprečni poletni pridelek medu**, ki ga dosežejo napredni grški čebelarji v omenjenih panjih, 30–40 kg na panj (!!). Na borih lahko dobe jeseni še 5–10 kg (bržkone mane; op. A. B.).

Tudi v nadaljevanju članka tov. Raka na str. 41 in 42 letošnjega SČ je nekaj nepravilnosti, na katere moram odgovoriti, čeprav se mi to upira. Pred leti sem pisal, da so se Košakovi panji z nižjo mero satov v spomladanski paši (na resju in češnji) 10 dni prej razvili kakor moji AŽ-panji, ki sem jih takrat imel v istem čebelnjaku. Pa ti tov. Rak zapiše: »Ta (misli name!) je verjetno prezrl tole: Družine pri njem in tov. Košaku se niso razvijale v enakih razmerah. Tov. Košak je uporabljal za boljši razvoj posebne ukrepe: pitanje na zalego, širjenje plodišča po Armbrusterju (obračanje satov), vstavljanje praznih (z medom oškropljenih) satov, Blinov način širjenja gnezda (predelava plodišča v tri dele), prezimljanje na medenih satih v medišču itd.«

Teh čebelarskih vragolij tov. Košak nikdar ni počenjal. Še vedel ni zanje! Panje je prepustil, da so se spomladi razvijali sami po sebi, ne da bi jih pital na zalego ali uporabljal kake posebne ukrepe. Saj so ti v velikem čebelarstvu težko izvedljivi. Tov. Košak mi je bil najdražji prijatelj in čebelarski tovariš. Ker sem mu pri čebelah dostikrat pomagal, mi ne more nihče oprekati, da ne vem, kako je čebelaril! Tov. Rak mora imeti v mislih kakega drugega Košaka, rajnkega Franca Košaka z Grosupljega gotovo ne.

Neizpodbitno dejstvo je, da se čebele v panjih z nižjimi sati spomladi razvijajo nagleje, ker sede bolj na toplem, kakor v panju z visokimi sati. Najbolj zgovoren dokaz za to so kranjiči. Večja toplota v nižjem plodišču Košakovih panjev je bila tedaj vzrok živahnejšega razvoja družin. Komur ne zadostuje ta dokaz, še tole: V dveh prostorninsko enakih sobah z različno višino bo ob enaki porabi kuriva nižja soba toplejša kakor višja.

V istem članku piše tov. R. (točka 4., str. 42): »Gerstung je trdil, da je za dober razvoj družine potreben višji satnik in mu je določil višino 41 cm, naš pa je visok 26 cm ... Trdim, da bi si Gerstung danes ne dal reči, da je naša višina sata (slabih 23 cm notranje mere) njegova.«

Tov. Rak pa najbrž ne ve, da je Gerstung poleg svojega pokončnega panja sestavil tudi panj, v katerem so bili sati podolgem, torej ravno tako kakor (sati iste mere) v AŽ-panju in v »amerikancih«. V teh Gerstungovih panjih so bili sati s satnikom vred kakor v AŽ-panju 26 cm visoki in so imeli zdebeltene vrhnje letvice, zopet kakor v AŽ-panju. Ta svoj panj, ki ima v premičnem medišču enako velike sate kakor v plodišču, je Gerstung krstil za turinški podolžni panji (Thüringer Lagerbeute). Čemu ga je sestavil? To razlaga v svoji sloveči knjigi »Der Bien und seine Zucht« 1910, str. 252. Tam pravi: »V novejšem času so v krajih s pozno pašo napravili mnogo poizkusov s podolžnimi panji mojega sestava; uspehi so bili prav zadovoljivi, to pa zato, ker so po eni strani točili med, ki lahko postane pozimi čebelam nevaren (mana, smrekovec), ali pa pridelali v satju tiste vrste medu, ki jih ni mogoče točiti (vresovec). To so torej nagibi, ki so zlasti Američane že spočetka napotili in jih še danes silijo k temu, da dajejo prednost podolžnim panjem.«

Pa naj končam! »Saj je zadnji čas,« utegne kdo reči. Res se je nabrala dolga vrsta besedi, a mislim, da bodo vseeno našle razumevanje pri tistih, ki so dobre volje. Kdo se ne bi branil krivičnih očitkov? Prav nič si ne domišljudem, da sem kak čebelarski vseved. Kdor bi brskal po mojih spisih, bi našel marsikaj, kar danes ne drži, da, celo hude strokovne grehe, še več,

tudi take, ki mi jih je prilepil »veliki inkvizitor« spisov v SČ. Nobenih se prav nič ne sramujem. Človek se v življenju spreminja kakor letni časi. Mnogo sem pisal in večkrat mi je zdrsnilo izpod peresa kaj takega, kar mi pozneje ni bilo všeč.

Ta hip sem se spomnil dogodka izza časa pred okupacijo. Skoraj vsak dan se je pri meni oglasil zamazan berač z izrazito žganjarskim nosom. Nekega dne, ko je že oddaleč smrdel po špiritu, sem mu rekel: »Raje primite za kako delo, kakor da beračite in potem vse zapijete.« Dal sem mu vseeno dinar. Ko je darilo imel že v roki, me je grdo pogledal in revsnil: »Oh, ali se spleča toliko besed zaradi enega samega dinarja?« Morda bi bil tudi jaz bolj pametno storil, če bi na očitke tovariša Raka odgovoril: »Oh, ali se spleča...?«

KAKO SMO NEKDAJ PREVAŽALI ČEBELE

FRANC RESMAN

Pred 50, 100 ali več leti je bilo prevažanje čebel na ajdova in druga pasišča za tedanje gorenjske čebelarje kranjičarje naravnost slovesno opravilo. Že nekaj dni pred odhodom so se začele priprave. Izbrali so najboljši voz z enojno ali dvojno vprego in ga skrbno očistili. Osi koles so dobro namazali, da bi med vožnjo ne prišlo do kakih nevšečnosti. Tudi zavorne priprave so namestili in preizkusili, če pravilno delujejo, zlasti odkar so se ob cesti pojavili napisi: »Cokla ali kazen!«. Na tako pripravljen voz so pritrčili nekaka gugala, »legnarji« imenovana. Zgornji del te naprave je bil gibljiv, da je blažil tresenje na nekdanjih dokaj slabih cestah. Kako je bilo čebelarju prevažanje čebel pri srcu, je kazala tudi praznična vprežna oprema. Usnjene dele opreme je prevlekel s črno barvo, medeninasto okovje, ki je bilo tedaj posebno v modi, pa se je moralo svetiti kot zrcalo. Konja je pošteno okretačil in mu kopita črno namazal.

Panje za prevoz je čebelar že dalj časa odbiral. Brezmatičnega izrojenca, ki ga je imenoval »pustoto«, je naveznil na močnega prvca. Drugece in tretjake je že ob rojenju postavil ločeno od izrojenkov in prvcev. Če se pri drugcu ali tretjaku matica ni sprašila, se je osirotela družina preselila k sosedu in ga s tem okrepila. Za prevoz je torej določil samo take družine, ki so bile popolnoma v redu. Zavedal se je, da morejo v primeru dobre bere te močne družine poplačati čebelarjev trud in oskrbeti sebe s primerno zimsko zalogo. Bila so neredka leta, ko so vse družine dodelale satje do kraja panja in ga zalile z medom, česar že od leta 1923 ne pomnim.

Ko je bilo vse pripravljeno, je voz postavil pred čebelnjak. Nato je natrgal brinjevih vejic in z njimi zamašil žrela pri panjih. Končnice panjev je že prej zabil, da bi med vožnjo ne odpadle. Začelo se je nakladanje. Skrbni čebelarji so hoteli na pasišču imeti panje postavljene prav tako kot doma. Zato so gornje vrste panjev prišle iz čebelnjaka v prve vrste na voz in potem pri skladanju kot zadnje zopet na vrh. Koliko je to koristilo donosu, nisem mogel kljub dolgoletnim opazovanjem dognati.

Ko je bila prva vrsta kranjičev na legnarjih, je čebelar panje posul z drobnim peskom, da bi preprečil njih premikanje med vožnjo. Kasneje so to nadomestili s tankimi letvicami, skozi katere so zabili v primernih razdaljah kratke žeblice. Na te žeblice so se panji nasadili in premikanje je bilo povsem zavrto. Ko je bila četrta in morda tudi peta vrsta naložena — o številu vrst je odločala pač teža —, je bilo treba vse skrbno povezati z močno vrvjo. Naložiti je bilo treba še nekaj krme za konja, vzeti s sabo najnujnejše mizarsko orodje, obesiti na ročico svetilko in voz je bil pripravljen za odhod. Konja v voz in »hi-hot« okrog 9. ure zvečer na pot!

V panjih je zašumelo. Dokler je voz poskakoval po zverženih kolovozih, šumenje ni ponehalo. Šele na glavni cesti so se čebele polagoma umirile. Tedaj pa je bilo treba, vsaj v tistih časih, ko kranjičarji še niso imeli zračnice v sprednjih in zadnjih končnicah, brinje iz žrel odstraniti, da se ne bi kaj zadušilo. To je bilo treba hitro opraviti kar med vožnjo. Čebele so se sicer pognale iz panjev in razlezle po njih, vendar v temni noči niso odletavale. Gorje pa bi bilo, če bi dosegle konja. Zato je bilo treba začeti odmaševati žrela vedno pri zadnjem vozu. No, če bi kdo tedaj sedel na panjih, bi se kaj hitro pognal z njih. Med nepretrgano vožnjo so se čebele kmalu potolažile. Voz je enakomerno drdral proti cilju in ga dosegel v zgodnjih jutranjih urah.

Če je bilo pasišče toliko oddaljeno, da ga čebelar ni mogel doseči v eni noči, je nekje sredi pota zapeljal s ceste v senco, navadno blizu gostilne, da je sebe in konje oskrbel z vsem potrebnim. Panje je odmašil, ako ni že odmašenih pripeljal tjakaj. Zvečer je pot nadaljeval. Močno živalni panji so bili zjutraj dostikrat precej razdraženi; zato jih je bilo treba prav mirno in hitro razkladati. Pozneje, morda pred kakimi 60 leti, so tudi kranjičarji izrezali v končnicah zračnice. Od tedaj je bilo prevažanje čebel pripravnejše in varno pred piki. Skušnje pa govorijo, da se je marsikateri živalni panj na prevozu zadušil, četudi so med vožnjo skozi zračnice vbrižgavali vodo. S tem so panje hladili in odganjali od zračnice čebele, ki so tam iskale zrak. Da bi se pri odprtih žrelih kak panj zadušil, se ne spominjam.

Čebelar, družaben, kakor je, je kaj rad prevažal čebele v družbi. Bil pa je tudi radoveden, kako je ta ali oni na pasišču odrezal. Toda še tako hvalisanje ni prav nič zaleгло, če vrste panjev ali legnarji niso potrdili hvale. Ob dobrih letinah se je čebelar vračal le s tremi vrstami panjev namesto s petimi in zgornji del legnarjev se je tako upogibal, da se je skoro dotikal spodnje osnove, če je bila teža res zadostna. Torej; samo pogled na voz in ocena je bila tu.

Bile so gostilne, mimo katerih so peljali vsi prevaževalci. Tam je bilo njih zbirališče. Konje so postavili tako, da na drugem vozu niso dosegli brinja, s katerim so bili panji zamašeni. Če bi se to zgodilo, bi ne bilo prijetno ne za konje ne za ljudi.

Pa niso čakali drug na drugega samo zato, da bi skupaj nadaljevali pot, temveč predvsem zavoljo tega, da bi pri kozarčku krepke pijače premleli, kaj so vse doživeli med letom. Od zgodnje pomladi preko rojilne dobe in poletnega razvoja tja do uspehov na pasiščih so romale njihove misli. Skratka: bil je strokovni čebelarski sestanek, ki je po nekaj kozareh vinca

postal že kar hrupen. Če je bil vmes kak čebelar začetnik, se je tu lahko mnogo naučil. Ko so se okrepčali, so pregledali vozove in dolga vrsta voznikov se je počasi zgubila v temno noč.

Da pa prevažanje le ni bilo tako brezskrbno, kot bi marsikdo sklepal iz mojega dosedanjega pripovedovanja, naj izpriča dogodek, ki sem ga doživel leta 1908.

Moj oče je bil obrtnik. Delovni čas je trajal od 6. ure zjutraj do 18. ure zvečer. Za pot do delavnice je rabil pol ure. Zato je imel malo časa in se ni mogel tako posvečati čebelarstvu, kot si je želel. Komaj je čakal, da sem jaz kot najstarejši sin dopolnil 15. leto, ko bi mi mogel po svojem mnenju zaupati prevoz čebel. »V družbi s stricem (ki je bil tudi čebelar) bo fant že vozil,« si je mislil. Pripravil mi je kij za podkladanje voza, da bi ga, ko bi v kakem hudem klanecu konj počival, podstavil pod zadnje kolo. Ceste se bile tedaj vse bolj razdejavane in klanci napornejši, kot so danes. Poučil me je o vsem, kar se mu je zdelo potrebno, in celo praktično pokazal, kako naj ravnam v tem ali onem kočljivem primeru. Počaščenega sem se čutil, da bom smel peljati čebele na pašo, posebno še zato, ker sem vedel, da bosta tudi moja dva kranjčica poleg.

Ko je bilo vse nared, je stric pognal kobilu, za njim pa jaz domačega konja. Oče je naju spremil daleč po cesti, da bi na kolovozni poti, ki je vodila iz vasi, ne prevrnil in da bi me preizkusil, če bom nalogi kos. Bratu me je še enkrat priporočil, zaželel srečno pot in se poslovil.

Stric me je moral kasneje na cesti večkrat počakati. Njegova kobila je bila pač boljša kot naš konj in je hitreje stopala. Šlo je vse v redu. Zavore so bile dobre in kij sem pravilno podkladal. Le noč mi je jemala korajžo, ki sem je imel, ko sem se poslovil od očeta, še kar precej. Ko pripeljeva po daljši vožnji do zložnejšega vzpona ceste, ki je vodila skozi temen gozd pri Gobovcah, pristopi stric in reče: »Fant, sedaj pa le primi bičevnik narobe in ga krepko drži, da boš dobro mahnil roparja, če pridrvi iz gozda.« To mi je vzelo še zadnji pogum in srce mi je začelo močno utripati. Poganjal sem konja, da ne bi zaostajal za stricem, kajti v vsakem štoru sem videl roparja. Stričeva grožnja pa je bila odveč, ker se roparji po teh krajih niso več klatili, odkar je stekla železnica in niso več prevažali pošte s konji. Ko sva prevozila zadnji klanec, na katerem sem največkrat uporabil kij, sva prispela na ravnino. Minuli so vsi strahovi in srečno sva pripeljala na pasišče. Tam sva zložila panje po stričevem navodilu v skladovnico ter nakrmila konje in sebe. Nato sva pripravila vozova za povratek, priporočila čebele gospodarju in se v sončnem jutru vrnila proti domu. Konji so s praznim vozom smeli tudi teči, zato sva razmeroma hitro puščala razne kraje za seboj. Med potjo je stric prižgal porcelanasto fajfo in leno pihal iz nje dim v zrak. Neprespana noč in napor pa sta ga polagoma uspavala in fajfa mu je padla iz ust. Zadnje kolo mu jo je zdrobilo. To je bilo zame vsekakor zanimivo doživetje.

Ker sem se ob prvi vožnji kar dobro izkazal, so mi dovolili, da sem smel s stricem po končani paši iti tudi po čebele. Odrinila sva zgodaj, da bi bila še pred sončnim zahodom pri njih. Seveda sva bila radovedna, koliko so čebele nanosile medu. Ko sva potežkala nekaj panjev, je stric dejal:

»Dobre so!« Nato je uredil z gospodarjem glede stojnine, jaz pa sem pripravil brinje. Ko so čebele nehale izletavati, sva zamašila žrela in pod strokovnim vodstvom strica začela nakladati panje. Med nakladanjem se je nekajkrat zablistalo na zahodu. »Bova pa še mokra,« je pripomnil stric, preden sva odpeljala. Ko sva prišla na glavno cesto, sva se oddahnila. Toda bliski so bili čedalje bolj pogostni in noč je bila vse temnejša.

Pripeljala sva do gostilne, kjer so že postajali drugi čebelarji. Stric je zapeljal na dvorišče in uvrstil najina vozova med tamkaj stoječe vozove. Potrebna sva bila nekaj okrepčila in tudi žival je bilo treba nakrmiti, saj sva imela še skoro tri ure do doma.

Prijazno so prikimali čebelarji, h katerim sva prisedla. Tudi gostilničar, ki je poznal večino prevaževavcev, je strica pozdravil in vprašal, kako je kaj z letino. Razgovor je bil kmalu na višku. Vrtil se je največ okrog letin, ki so jih čebelarji doživeli, in tudi o tej zadnji so imeli marsikaj povedati. Na splošno so bili z njo zadovoljni.

Ker je začelo grmēti, smo prej kot po navadi odpeljali. Tema je bila kot v rogu; le blisk je od časa do časa razsvetlil cesto. Ni minila niti ura, pa so že padle prve kaplje. Po krajšem presledku je začelo močno deževati. Bliskalo se je in grmelo kot za stavo. Luč na vozu je ugasnila, kar mi je pognalo znova strah v kosti. Priganjal sem konja na vso moč, da bi ne zgubil stika s stričevim vozom. Ko sva prevozila že vse nevarne klance in se približala domu na kaka dva kilometra, strica nisem mogel več dohajati. Naliv z vetrom se je zopet pričel, bliskanje pa je prenehalo in tema je bila še hujša. Do kože premočen in do dna duše prestrašen sem se krčevito oklepal vajeti. Strica pa že dolgo nisem več slišal.

Če bi prepustil konju prosto pot, bi jo najbrž kar dobro izvozil. Ker pa sem v strahu nehote vlekel preveč na levo, je prišlo do nesreče. V temi nisem videl nevarnosti, čutil pa sem, ko je voz zapeljal na gramozni kup. Prvo kolo je šlo brez posledic čezenj, ko je šlo zadnje, pa se je voz prevrnil. V meni je vse zastalo in prvi hip nisem vedel, kaj naj storim. Naposled sem se le ovedel. Spregel sem konja in ga pognal po cesti za stricem. Nisem ga dohitel, pač pa sem srečal očeta, ki mi je prišel naproti.

»Kaj se je zgodilo?« je zavpil ob snidenju.

»Prevrnili sem,« sem mu rekel jokaje.

»Kar nazaj, da vidiva, kaj je,« je ukazal.

ln šla sva. Verjetno sem se mu smilil, ker se ni nič jezil. Tudi pozneje ne, ko je videl grozno razdejanje v cestni luži.

V vasi, blizu katere se je nesreča zgodila, je poiskal luč. V medli svetlobi leščerbe sva videla, da je iz gornje vrste zdrknilo pet »pustot« in se popolnoma razbilo. Kupi čebel, pomešani med satovje, so ležali v blatu. Iz nekaterih panjev, ki so bili počeni, se je solzil med.

»Ne preostane drugega, kot da greš domov po dekleta. Ko se boš z njim vrnil, bomo poškodovane panje znosili v bližnjo klet, kar je dobrega, pa bomo naložili in odpeljali domov.« Tako se je glasilo očetovo povelje.

Ubogal sem in tekkel, kar se je dalo, strah pa me je spremljal vso pot skozi gozd. Z deklo sva bila kmalu spet nazaj. Na cesti pa je bilo videti, da tisto leto res ni bila slaba bera.

Cebele in sladkor. Že nekaj časa nadomeščamo čebelam med, neprimeren za zimsko prehrano, s sladkorno raztopino. Pitamo z njo tudi na zalego ali krmimo čebele, da premostimo brezpašno dobo. Sladkorno raztopino pa lahko čebele znesejo v medišče, če smo bili ž njo preveč radodarni. V zadnjih dveh primerih je bolje, če pitamo čebele s suhim sladkorjem ali jim dodamo sladkorno testo, kajti tako dobljeno hrano čebele takoj porabijo in je ne kopičijo. Ni se torej treba bati, da bi jo nosile v medišče.

So čebelarji, ki iztočijo jeseni ves med, kolikor ga je v panjih, četudi je dober za prezimovanje. Nato družine obilno napitajo s sladkorno raztopino, tako da so spomladi, ko začno čebele širiti zalego, sati ja še polni. Ko zmanjka prostora za zaleganje, je čebelar primoran, da »sladkorne« sate zamenja za prazne in prenese v medišče. Tam čakajo, da jih čebelar ob prvem točenju izprazni. Razumljivo je, da je v takem medu precej sladkorja. So pa tudi čebelarji, ki pitajo čebele s sladkorjem s špekulativnim namenom, da točijo čim-več »medu«, kakor smo nekaj podobnega brali v »Medeni aferi« v 63. letniku Slov. čebelarja. Taki čebelarji delajo čebelarstvu veliko sramoto. Žal, smo slišali, da jih je najti v novjšem času tudi pri nas. Naloga naše organizacije mora biti, da se z vsemi sredstvi bori proti tem nepravilnostim.

Preudarni čebelar iztoči za prezimovanje neprimerni med vse do gnezda, tako da ga ostane čebelam kvečjemu 5 do 4 kg, in doda potem panjem 5 do 6 kg sladkorja. S tem doseže, da čebele v strogem brezletnem zimskem času uživajo dobro hrano in se šele potem, ko pridejo v januarju ali februarju izletni dnevi, preživljajo z gostim medom, ki takrat ne more več povzročiti griže, ker se lahko že nemoteno trebijo.

Pitanje s sladkorjem ne more škodovati. Doraslim čebelam zadoščajo ogljikovi hidrati in torej lahko shajajo s prečiščenim sladkorjem. Zalegi in njenim rednicam pa je potrebnih mnogo fermentov, vitaminov, hormonov, mine-

ralnih soli itd., snovi, ki jih vsebuje samo med. Kdor jeseni čebelam ne pusti dovolj medu, ovira njihov spomladanski razvoj in se tako v prihodnjem letu odreče medeni žetvi.

Čebele morajo pozimi imeti v gnezdu tudi dovolj obnožine, da se lahko v februarju in marcu zaleganje nepretrgano širi.

S. R.

Kaj vemo danes o čebeljem strupu. Čeprav spada čebela med živali, ki proizvajajo strupe, je vendar ne prištevamo k strupenim živalim. Nasprotno! Njen strup nam je celo koristen.

Izhodišni snovi za tvorbo čebeljega strupa sta obnožina in nektar. Kako se pa v čebeljem telesu tvori, je še docela neznano. Toda prav dobro že vemo, kakšne so njegove sestavine. Čebelji strup reagira kislo, greni, diši slabo aromatično in pušča okoli 30 % suhih snovi. Izmed mineralnih snovi vsebuje kalcij, magnezij, fosfor in žveplo ter komaj zaznavne količine klorida, kalcija in natrija. 75 % suhih snovi sestoji iz beljakovin, ki se dajo cepiti na tri frakcije, zgrajene iz številnih aminskih kislin. Najučinkovitejša je frakcija I (Melittin). Čebelji strup je torej kemično zelo zapleteno sestavljen, deluje pa dokaj različno na telo. Znižuje na primer krvni pritisk, draži peristaltiko in ubija bakterije. Ti učinki pa so deloma prešibki, deloma trajajo premalo časa, da bi se dali terapevtično izkoristiti. Le protirevmatično delovanje je tako močno in trajno, da spada čebelji strup med najboljša zdravila proti revmatičnim, mišičnim, živčnim in sklepnim boleznem, proti ishiasu in ledvenemu useku. Medtem ko so se prej bolniki neposredno izpostavljali čebelam, da so jih opikale, danes na splošno uporabljamo očiščen strup v obliki forapinskih maž ali injekcij. Zanimivo je, da čebelji strup sproži v telesu naravno tvorbo kortizona — najmodernejšega zdravila proti revmi. Tako se ta »nova« metoda zdravljenja že tisočletja izvaja s čebeljim strupom. Četudi prinašajo časopisi poročila o smrtnih primerih zaradi čebeljih pikov,

se največkrat izkaže, da te vesti niso resnične. Vendar je nekaj ljudi, ki so za čebelji pik naravnost bolešno občutljivi. Pogosto se dá ta preobčutljivost odpraviti z injekcijami forapina, začenši z najmanjšimi količinami in potem počasi nadaljujoč z vedno večjimi.

Po dr. Forsterju S. R.

Nekaj čebelarских vesti iz Avstrije. Od 25. novembra do 2. decembra 1962 je bil na Dunaju svetovni čebelarški teden. Udeležile so se ga delegacije iz 47 dežel. Iz poročila o tem zboru, objavljenem v lanskim 49. številki časopisa: »Neue illustrierte Wochenschau«, Dunaj, povzemam, da je v Avstriji 30.000 čebelarjev in 420.000 panjev. Čebelarji so povečini starejši ljudje, ki se zaman trudijo, da bi v svoje vrste privabili tudi mlajši rod. Mladina se za čebelarstvo nič kaj ne vnema. To ne velja samo za Avstrijo, marveč za ves svet.

Konzum medu še vedno narašča. Domači čebelarji pridelajo komaj polovico tiste količine medu, ki ga Avstrija potrebuje zase. Drugo polovico morajo uvoziti, predvsem iz Ogrske, Čehoslovaške, Jugoslavije in Grške. Da bi krili vso potrebo z domačimi čebelami in da bi teh bilo dovolj za opravevanje cvetja, bi morali število panjev podvojiti.

V članku je tudi omenjeno, da nabere posamezni panj do konca leta 55 kg medu. Od tega ostane čebelarju le 6 kg. Kar ga vzame več, ga mora nadomestiti s sladkorjem.

A. B.

Ajdovega medu ni! Nedavno je moja hči kupovala ajdov med. V neki trgovini so ji obesili za ajdovca cvetlični med, v katerem je bilo kvečjemu 10 % ajdovca. Da sem začutil vonj tega medu, sem moral nos pošteno vihati.

Ajdovec so naše gospodinje vedno cenile. V medenih poticah je moral biti te vrste med, sicer niso bile dobre. V takih poticah so bili kolobarji medenega nadeva zaradi njegove temne barve dobro vidni. Vrh tega ima ajdovec vonj, ki ga naš nos ceni. Posebno dobra je medena potica, ko je stara teden dni.

Bili so časi, ko je bilo ajdovega medu toliko, da nismo vedeli kam z njim. V letih pred okupacijo se je zaradi dobrih ajdovih letin na Štajerskem in v Prekmurju nakopičilo toliko tega medu, da so bili občni zbori osrednjega čebelar-

skega društva hudo burni, ker so nam štajerski delegati očitali, da društvo ničesar ne stori za spečavanje medu. Čebelarna ga seveda ni mogla vsega kupopiti, saj ga toliko ni potrebovala, pa tudi denarja ni bilo za večjo kupčijo.

Tujina se takrat za ajdov med ni zanimala, v starih časih pa je bil ravno ta med v Nemčiji posebno zaželen. Opozarjali smo čebelarje v vzhodnih krajih naše države, naj jeseni namesto sladkorja pokladajo panjem raje ajdov med, ki je cenejši kakor sladkor. Temu našemu pozivu se nihče ni odzval. Prišlo je tako daleč, da je neko leto podružnica bivše kmetijske družbe v Mariboru prodajala ajdovec na debelo po 8 din kilogram. Koliko je zanj dobil prekmurski čebelar, nam ni znano.

A. B.

Janša pravi nekoliko drugače. V teoretičnem delu »Sodobnega čebelarstva« je na strani 21 zapisano: Janša npr. trdi v svoji knjigi »Popoln nauk o čebelarstvu«, da ima **kranjska** (podčrtal A. B.) čebela prvi obroček rumen. Dejansko pa pravi Janša, ko popisuje čebelo, da je prvi obroček proti prsim rdečkast ali rumenkast, vsi drugi so beli.

Iz tega sledi, da Janša pri opisovanju čebele nikakor ni imel v mislih kranjske, marveč nižjeavstrijske čebele, kakor je tudi v Sodobnem čebelarstvu omenjeno, toda samo kot verjetno.

Znano je, da imajo nižjeavstrijske čebele skoraj brez izjeme po en rumen pas na zadku, neredko celo dva. Zato so jo nekateri čebelarški strokovnjaki prikazovali kot posebno zvrst čebele.

A. B.

Ni velike razlike. Minula zima je bolešno odjeknila med našimi čebelarji. Kadarkoli se srečavajo stari znanci, govorijo le o hudih izgubah in pa o tem, koliko družin je kdo ohranil. Pred dnevi je naletel naš urednik na čebelarja Štruklja, ki je pravkar izstopal iz trolejbusa, medtem ko je urednik vstopal. Za razgovor je bilo le nekaj sekund časa. Pa sta ga izpeljala do kraja, čeprav le v glavnih stavekih. Čebelar Štrukelj je vprašal: »Tovariš urednik, kako ste prezimili?«

Jednat odgovor: »Dva sta mi padla!«
»In vi, tovariš Štrukelj?« ga je pobaral v vsej naglici urednik. Še bolj jednat odgovor: »Meni sta pa dva ostala!«

VABILO

na XII. redni občni zbor
Zveze čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, ki bo 12. maja 1963
ob 9. uri dopoldne v Celju

Dnevni red:

1. Otvoritev občnega zbora, volitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika, kandidacijske, volilne in verifikacijske komisije.

2. Poročilo upravnega odbora.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Razprava o poročilih.
5. Potrditev letnega obračuna.
6. Predlog o razrešnici.
7. Volitev upravnega in nadzornega odbora.
8. Sprejem delovnega načrta za prihodnje leto.
9. Potrditev proračuna.
10. Predlogi in pritožbe društev.
11. Razno.

Če občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, bo po členu 8. Zvezinih pravil čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu navzočih delegatov.

Morebitne predloge in pritožbe za občni zbor naj pošljejo društva upravnemu odboru Zveze vsaj 7 dni pred občnim zborom. Delegatom naj izdajo poverilnice. Na vsakih 50 članov imajo pravico do enega delegata. Zveza upošteva kot člane samo tiste čebelarje, ki so plačali naročnino za naš strokovni list.

Posebnega prevoza tokrat Zveza ne bo organizirala, ker so prometne zveze s Celjem, bodisi z vlaki bodisi z avtobusi, tako ugodne, da ne bo nobene zadrege glede pravočasnega prihoda na občni zbor. Delegati naj si sami napravijo načrt, kako bodo potovali. Za kosilo in morebitno prenočišče ali večerjo naj se prijavijo čebelarškemu društvu Celje, v roke Jožka Šlandra, Levstikova 5, najkasneje do 8. maja.

Ljubljana, dne 17. aprila 1963.

Tajnik:
Slavko Raič l. r.

Predsednik:
Ivo Majcen l. r.

IZ HRASTNIKA

Čebelarji iz Hrastnika in Dola so imeli 10. februarja t. l. predavanje, na katerem je poročal njihov dobri znanec, profesor Edi Senegačnik iz Ljubljane. Da so čebelarjem čebelice le pri sreči, so dokazali s tem, ker so v nepričakovano lepem številu, v mrazu in snegu že ob 7. uri zjutraj napolnili zborovalno mesto. V letošnji hudi in dolgi zimi so iz dneva v dan zaskrbljenih obrazov spremljali napovedi o vremenu in komaj čakali, kaj jim bo tovariš profesor povedal.

Zelo jih je potolažil, ko je izjavil, da za tiste, ki so čebele v redu zazimili, to se pravi, za tiste, ki so dali zgodaj jeseni družinam dovolj sladkorja in jih pozneje toplo odeli, situacija le ne bo tako brezupna. Mraz sam čebele v panju, ko so združene v zimsko gručo, kar dobro prenesejo, do katastrofe pa lahko pride, če čebele niso zazimljene na sladkorju ali prebavljivem medu, temveč na kostanjevem ali hojevem medu. Seveda moramo računati tudi s tem, da ustvarja dolga zima brez izletnih dni pogoje za slabitev družin ter pripravlja tla za izbruh griže ali celo nosemavosti. Tistim, ki se bojijo nosome, je priporočal, naj dajo vsaki družini po 3 tablete nosemaka v raztopini treh litrov vode. Pri dodajanju zdravila je treba paziti, da ne pride raztopina v dotik s kovino. Če pa se pojavi griža, je treba onesnažene sate zamenjati ter popačkana mesta v panju čimprej temeljito umiti z lugovo raztopino, ki smo jo napravili tako, da smo v 10 litrih vode raztopili 20 dkg sode ali lužnega kamna. Drugače pustimo čebele pri miru vse do sredine aprila; nadziramo jih ta čas le pri žrelih. Ko se pri prvem izletu čebele dobro otrebijo, damo vsaki družini po pol litra sladkorne raztopine, v katero zamešamo 0,25–0,50 g streptomicina. Nadalje moramo skrbeti, da ne zmanjka spomladi družinam hrane in da v panju ni preveč vlage. Kdor le more, naj jim da po 2 kg kostanjevega.

S temi pojasnili in navodili je tov. profesor marsikoga, ki je že obupaval nad letošnjo zimo, zopet opogumil in potolažil njegovo vest. Po predavanju je odgovarjal na razna vprašanja, nato pa smo se pomenili tudi o organizacijskih problemih. Več čebelarjev se je naročilo na čebelarsko glasilo.

Vsi navzoči so potem šli v kinodvorano na predvajanje francoskega in

švicarskega filma o razvoju čebel. Tu je že čakalo veliko mladine. Tudi starejši so bili med njimi.

Tov. prof. Senegačnik je mladini pred predvajanjem filmov razložil, kako koristna živalca je čebela, ne samo zato, ker nam daje sladki med in vosek, temveč predvsem zaradi tega, ker oprahuje koristne rastline. Prikazal je tudi, kakšno škodo povzročajo otroci in nekateri odrasli, ko po nepotrebnem v velikih množinah trgajo spomladansko cvetje in vrbove mačice. Pripomnil je, da take brezvestneže zasledujejo tudi miličniki. Ko je med svojim lepim in vzgojnim izvajanjem vprašal otroke: »Ali boste še trgali prekomerno cvetlice in mačice?« se je iz več kot sto mladih grl oglasilo: »Ne«, kar je kazalo, da je mladina kljub nemirnemu živzavu le pozorno spremljala besede predavatelja in da te ne bodo zastonj. Tudi med predvajanjem filmov je tov. prof. pojasnjeval posamezne prizore, ki so se vrstili drug za drugim na platnu.

Čebelarji iz Hrastnika in Dola se zahvaljujemo svojemu čebelarskemu odboru, tov. profesorju Senegačniku, Čebelarski zvezi v Ljubljani in drugim, ki so nam omogočili tako poučno in kulturno nedeljsko dopoldne.

B. H.

OBCNI ZBOR ČEBELARSKEGA DRUŠTVA NOVO MESTO

Dne 3. marca 1965 je imelo čebelarsko društvo Novo mesto redni letni občni zbor v kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Udeležilo se ga je okrog 40 članov. Glede na zelo hladno vreme je to kar lepa udeležba. Občnemu zboru sta prisostvovala tudi zastopnika iz Ljubljane.

Po uvodnih besedah predsednika Kovča je podal poročilo upravnega odbora tov. Mikec. V obširnem poročilu se je dotaknil uspehov in neuspehov društva v preteklem letu. Seznanil nas je s težavami, s katerimi se je moral boriti odbor pri svojem delu. Velike nevšečnosti so se pojavile pri nabavi sladkorja za pitanje čebel. S precejšnjimi napori je odboru uspelo to stvar zadovoljivo urediti. Neprilike je imel odbor tudi z raznimi »divjimi« prevaževanci. Mnogi so namreč pripeljali svoje čebele na Dolenjsko brez vsakršnega dovoljenja ali

predhodnega obvestila. Postavili so jih v bližino drugih čebelnjakov in, ker je bil donos slab ali ga sploh ni bilo, je prišlo do ropanja, pri katerem so utrpeli nekateri čebelarji precejšnje izgube. V bodoče se bo treba temu izogibati, kajti vse to ustvarja med člani upravičeno nejevoljo. Bilo je še mnogo takih problemov, s katerimi se je ubadal odbor med letom ter nekatere uspešneje, druge pa manj uspešno rešil.

Po poročilu se je razvila razprava, ki je zajela razen poročil tudi marsikaj drugega. Največ smo razpravljali o letošnjem prezimovanju in spomladanskem razvoju družin. Glede na dolgo zimo je to popolnoma razumljivo. Mnogi so poudarjali, da izgube še niso preveč velike, pač pa da so družine precej oslabele. Le tisti čebelarji, ki niso jeseni čebel dovolj nakrmili in jih poleg tega še slabo zapažili, imajo izgube. S skrbjo pa pričakuje vsakdo toplejših dni, kajti šele takrat se bo pokazala prava slika. Vse tako kaže, da bo letos mnogo več nosemastosti in griže kot sicer; zato so se člani zelo zanimali za nosemak. Če kdaj, bo treba letos družine zdraviti in tudi z medom podpreti. Nadalje smo govorili o tečaju za bolezenske izvedence. Za tečaj se je odločilo kar lepo število čebelarjev.

Delegata iz Ljubljane sta nekatera vprašanja podrobneje osvetlila in dala tudi več koristnih nasvetov. Med drugim sta poudarila važnost strokovne izobrazbe v čebelarstvu. Dejala sta, da bi se morali čebelarji še v večjem številu naročiti na naše glasilo. V njem je mnogo ne samo zanimivega, temveč tudi poučnega branja. Clani so se s tem popolnoma strinjali.

Po poročilu nadzornega odbora smo razrešili stari odbor in prešli k volitvam. V novem odboru so: Kovič kot predsednik, Mikec kot tajnik, Teropšič kot blagajnik in Hočevnar kot gospodar. Poleg teh so bili izvoljeni v upravni odbor zastopniki posameznih čebelarskih družin.

Na koncu je občni zbor sprejel več sklepov, med njimi tudi tega, da bomo ustanovili čebelarsko družino v Šmarjeti pri Novem mestu. V tem okolišu je namreč precej čebelarjev, ki bi bili pripravljeni sodelovati v družini. Zato bi bilo škoda, če bi zamisel ostala samo na papirju. Prav tako je bilo sklenjeno, da bomo obnovili čebelarsko družino v Dolenjskih Toplicah. Pred nekaj leti je

prenehala z delom, kar je gotovo škoda. Razen tega se je občni zbor odločil za važno nalogo, da bo pridobil čim več novih članov. Vseh čebelarjev je v območju društva okrog 250, v organizacijo pa je vključenih le 92, torej niti polovica. Res je izmed teh 250 mnogo takih, ki skoro ne zaslužijo imena čebelar, je pa tudi med njimi precej dobrih in posebnost te bi bilo treba pritegniti k delu. Naročnikov Slovenskega čebelarja je okrog 150, vendar bi se dalo z malo propagande in primernimi predavanji to število znatno povečati. Sklenili smo, da bomo to po možnosti uresničili.

Po izčrpnih razpravi in sprejetih sklepih je predsedujoči ob 12. uri zaključil občni zbor.

J. Z.

TEŽAVE ČEBELARJEV NA KRŠKEM POLJU

Čebelarsko društvo Krško polje je imelo v januarju letos deseti letni občni zbor. Ob tej priliki je podalo vodstvo svoja poročila, ki so jih navzoči čebelarji disciplinirano poslušali in o njih razpravljali. Po volitvah in sprejetju raznih sklepov je bil občni zbor zaključen, nakar je sledila že tradicionalna kranjska klobasa, ki se je okopala v dolenjskem cvičku.

V tem zimskem popoldnevu so govorili čebelarji o mnogih težavah v preteklih letih. Posegli so daleč nazaj v dobo, ko so bili še vsi člani sedaj sosednega društva Krško.

Krško polje je bilo med vojno opustošeno. Domala vse ljudi so Nemci izselili in med njimi tudi mnogo čebelarjev. Ko so se čebelarji vrnili na domove, so bili brez čebel. Treba je bilo znova poprijeti. Večinoma je bilo takih, ki so takrat začeli čebelariti le z eno družino in nekaj starimi panji. Število panjev je polagoma raslo, toda hitreje v Krškem, kjer so bili čebelarji obrtniki ali uslužbenci z rednimi mesečnimi prejemki, kot pri kmečkih čebelarjih. Tisti, ki so se povzdignili do večjega števila čebeljih družin, so postajali čedalje glasnejši. Lastili so si mnoge pravice, med drugimi tudi pravico odločanja pri dodeljevanju ajdovih pasišč.

Zaradi samovoljnega razmeščanja čebel je prišlo na Krškem polju mnogokrat do ropanja. V takih vojnah so

navadno propadle čebele domačinov, pripeljane pa so izšle iz njih kot zmogovavke. Posledica tega je bil združen odpor proti čebelarjem, ki so imeli tako hude čebele, in proti čebelarjem, ki so jih razporejali. Sedaj že sedemnajst let stare obljube o uredbi, ki bi napravila red na pasiščih, so bile v takratnem času edino upanje za rešitev tega problema. Kmečki čebelarji so želeli sami odločati o paši v svojem okolju ob podpori zakonitih predpisov, ki bi jih morali upoštevati vsi čebelarji. Niso bili proti dovozu čebel v pašo, želeli so le pravilno razporeditev čebel in primerno obremenitev pasišč.

V takem zdušju se je rodilo čebelarško društvo »Krško polje« s sedežem na Drnovem. V njem so včlanjeni čebelarji Krškega polja in okolice. To je ozemlje med Savo, Rako in Kostanjevico na Krki. Gorjanci so njegova naravna meja na jugu, pri Veliki Dolini pa se naslanja na Hrvatsko. Na tem področju je okrog 1500 čebeljih družin. Glavna paša je spomladanska. Poleti je pomemben pravi kostanj v Gorjancih, jeseni pa ajda na Krškem polju, ki daje 4–7 kg zimske zaloge.

Mlado društvo je zaživelo v upanju, da bo z obljubljenimi uredbo dobilo pravico samostojnega dodeljevanja pasišč, kar bi ga organizacijsko zelo dvignilo. V čebelarških vrstah bi zavladala disciplina, kot vlada v lovskih ali ribiškimi društvih. Pravila le-teh ne dopuščajo, da bi kdo lovil, kjerkoli bi se mu zljubilo. Tudi čebelarji prevozniki ne bi smeli odvzemati paše domačim čebelam, ampak bi morali svoje oborožene armade razporejati nekoliko bolj načrtno po pasiščih, kot jih sedaj.

V letu 1955 je izdelalo čebelarško društvo »Krško polje« pašni kataster za celotno svoje področje. To je karta v merilu 1:10.000, na kateri so zarisane vse površine, ki so bile v omenjenem letu zasejane z ajdo. V njej so označena stojišča domačih čebelarjev, pa tudi stojišča, ki bi prišla v poštev za prevoznike. Toda ves trud je bil zaman, kajti društvo ni nikdar imelo in še danes nima pravice razporejati panje na svojih pasiščih. To je povzročilo, da je v preteklih letih število članov zelo padlo. Šele v zadnjem času se je začelo zopet dvigati, deloma tudi zaradi pritoka iz vrst članstva sosednjega društva Krško.

P. A.

IZ ČRNOMLJA

V nedeljo dne 27. januarja 1965 je bil v Črnomlju redni občni zbor čebelarškega društva. Kljub slabemu vremenu in mrazu se je zbralo lepo število zavodnih belokranjskih čebelarjev, ki so se ob tej priliki pomenili o važnih stvareh iz svoje stroke in tudi sestavili delovni načrt za leto 1965.

Po poročilu upravnega odbora in pregledu osnutka za Pravilnik o čebelarški samopomoči se je razvila daljša debata o načinu zbiranja sredstev v ta sklad. Bilo je več raznih mnenj. Ker pa ni bilo soglasja, je bil novi upravni odbor društva pooblaščen, da o tem razpravlja na svoji prvi redni seji in napravi primerne sklepe. Mnogo je bilo govora o izdelavi satnic iz lastnega voska. Če hočemo priti do cenejših in lepših satov, se moramo tudi glede tega postaviti na svoje noge. S pripravi smo že začeli. Da nam je bilo to omogočeno, gre velika zahvala tov. Vladimirju Martelancu, članu nadzornega odbora ZCD Ljubljana, ki je pravilno razumel naše želje in nam pripomogel do uresničenja te zamisli.

V tekočem letu si bomo prizadevali poživiti delo čebelarških družin. Zato bomo priredili strokovna predavanja v Metliki in na Vinici pri Črnomlju. Ako ne bo mogoče obnoviti čebelarške družine v Semiču, bomo ustanovili novo družino v Črešnjevcu pri Semiču.

Poskrbeti bomo morali, da bodo pasišča v Beli krajini primerno porazdeljena, in stremeti, da naši čebelarji ne bodo prizadeti zaradi nepravilnega razmeščanja tujih panjev.

Ker se je zaporedoma v dveh letih pojavila na našem področju huda gniloba čebelje zalege, bomo napravili potrebne korake, da se obvarujemo večje nesreče.

Po končanem občnem zboru, je tovariš Vladimir Martelanc kot delegat Zveze čebelarških društev v Ljubljani imel zanimivo strokovno predavanje, za kar so mu vsi navzoči bili iskreno hvaležni.

M. K.

KROFOV BAL V LITIJI

Zadnjič sem zapisal, da se je odbor na pobudo predsednika takoj po občnem zboru začel posvetovati, kako bi priredil čebelarško predpustno zabavo. Po nekoliko posvetovanjih smo se odločili za »Krofov bal«. Sedaj me sprašujete,

kakšna spaka je spet to. Potrudil se bom, da vam čim krajše, toda čim bolj nazorno to razložim.

Vsi odborniki in še nekaj drugih zavodnih članov se je zavezalo, da bodo za prireditev prispevali vsak po najmanj 10 pustnih krofov. Če je potem pri vsakem tudi doma tako gladko steklo kakor na seji, je vprašanje, s katerim se ne bomo ukvarjali, res pa je, da jih je vsak, ki jih je obljubil, tudi oddal, a ne samo po 10, temveč večinoma po 12, eden celo 17. Vsi krofi so bili lepi, veliki in dobri. Odbor se je zavezal, da bo te krofe vsakemu plačal po režijski, to je dejanski ceni; razlika med to in prodajno ceno bi pomenila čisti dobiček za društvo.

Ni bilo lahko najti v trgu gostilno, ki bi bila pripravljena za nekaj večernih ur odstopiti društvu prostore in koncesijo za prireditev. Zlasti je bilo težko najti prost sobotni ali nedeljski večer, ker se v predpustnem času razna društva in ustanove naravnost pulijo za prostore. Naposled smo le našli gostilno, ki nam je za primerno odškodnino nudila vse, kar smo rabili. Odločili smo se za nedeljo dne 10. februarja, čeravno je na predvečer bila v sindikalni dvorani predilniška veselica.

Rado se zgodi, da požre režija znaten del dobička; zato smo se zmenili, da je prav vse strožno osebje, tako za točilno mizo, kakor po sobah in v kuhinji obstajalo le iz čebelarjev, njihovih žena ali sester. Tudi godci so bili zgolj čebelarji. Ko se je nabralo nekaj gostov, so se naše žene pojavile v gostilniških sobah s pladnji zlatorumenih krofov. Cena kosu 50 din. V nekaj urah je bilo prodanih vseh 224 krofov, kolikor smo jih imeli. Tudi ostale jestvine (klobase, hrenovke) smo zlahka prodali. Naša prireditev je bila zamišljena v manjšem obsegu, nabralo pa se je toliko ljudi, da nekateri niso več dobili prostora. Neki odbornik nam je iz vezanih plošč napravil srčke in ključke z vzporednimi številkami. Srčke smo prodajali ženskam, ključke moškim. Neki drugi odbornik je zložil prigodno pesem, ki je bila z navdušenjem sprejeta.

Končni obračun »Krofovega bala« je bil kar vzpodbuden, zlasti ker so vsi darovalci krofov na obračunski seji izjavili, da ne zahtevajo plačila. V tem letu nameravamo proslaviti še 40-letnico obstoja čebelarske organizacije v Litiji. To bo prireditev večjega obsega. Čebe-

larski tovariši od blizu in daleč so že sedaj povabljeni.

Kakor sem že uvodoma omenil, je bilo pred prireditvijo kar precej sej in posvetovanj. Če so bila v manjšem obsegu, so bila v stanovanju podpisanega, če nas je bilo preveč, smo pa šli v posebno sobo kake gostilne. Razumljivo je, da smo po vsakem posvetovanju tudi kak kozareček popili in včasih celo zapeli. Predsednik je priznan pevec, tajnik pa rad prevzame vlogo pevovodje. Skratka: gojili smo to zimo pravo družabno življenje. Ko je prišel neki naš odbornik s take seje domov, mu je rekla žena: »Ti pa tudi nisi nikoli sit vina.« Odrežavi čebelar je odgovoril: »Večkrat že, kakor ti.« Pa sta bila bot.

Naš kraj je že več let znan po velikih pustnih prireditvah. Predlanskim so npr. poslali prvega človeka na Luno, lani so pa javno obesili Combeja. Vsi glavni dogodki se po slavnostnem sprevodu odigrajo na savski sipini, gledavci, ki so jih lani in letos cenili na 10.000, se pa razvrste na obeh nabrežjih in na mostu. Lani je na pustno nedeljo deževalo, pa je naslednjega dne Sava odnesla vse naprave s sipin s Combejem vred.

Letos je pa tudi naš odbor pritaknil svoj lonček k 399. razorožitveni konferenci, po kateri so uničili vse atomsko orožje. Sredi trga smo postavili sejmarško stojnico, kjer so tri dekleta prodajala matični mleček in atomske čebelarske proizvode, kakor je to razglašal velik napis nad stojnico v obliki čebelnjaka. V resnici smo pa prodajali vroč lipov čaj z medom, medeno žganje in medenjake. Bilo je precej stojnic, toda naša se je odlikovala po gneči, ki je bila okrog nje, saj je vsakdo hotel videti, kaj prodajajo čebelarji.

Naše društvo sicer ni veliko, ima pa delaven odbor. Ko je neki odbornik odklonil, da bi posodil svoj zložljivi čebelnjak za prireditev, je drugi odstopil vezane plošče, iz katerih smo napravili primerno stojnico. Drugi odbornik, ki je pek, nam je spekel tisoč medenjakov. Vsak je pač sodeloval po svojih močeh. Zlasti odborniki iz centra so imeli polne roke dela. Včasih je seveda tudi malo zaškripalo, ker nismo bili vedno vsi enaki misli, toda naposled sta le obe prireditvi, to je »Krofov bal« in pustna maškerada gladko potekli. Povzdignili sta ugled društva, blagajna pa se je vsaj nekoliko opomogla.

Ivan Zunko

POROČILO ZA MAREC

Mrzlo zimsko vreme se je podaljšalo v začetne dni marca, ko so minimalne temperature padle tudi na -20°C . Prva dekada je bila zelo suha, kasneje pa je padlo nekaj dežja. Sneg je večinoma skopnel do sredine mesca.

Marec je povsod prekinil dolgo brezizletno dobo, kar je bilo že zadnji čas. V splošnem so imele čebele zapor dva do tri mesce, ponekod še dlje, npr. Breg—Tržič 137 dni, Žerovnica—Postojna 117 dni. Kljub temu, da je bilo veliko mrtvic, so na omenjenih opazovalnicah družine dobro prezimile. Po drugi strani pa se npr. na Goriškem, kjer so bili izleti pogostejši, družine zde šibke in jih je mnogo propadlo. V splošnem se družine slabo razvijajo, poraba hrane je pa visoka. Kažejo se že posledice neugodne pomladi. Družine odmirajo zavoljo nose mavosti.

Selnica ob Dravi: V nižinah je dosti več grizavih družin kakor v višjih legah.

Rogatec: Dolgotrajna zima je pobrala veliko čebel.

Škofije—Koper: Zaradi burje se izgubi precej čebel.

Pušča—Bistra: Pri nas je do sedaj propadlo okoli 50 % družin, v glavnem od lakote ali zavoljo neprimernega medu.

Cezanjevci—Ljutomer: Nekateri čebelarji so to zimo prišli ob vse čebele.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja me-sečna toplotina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 20	— 40	— 20	— 80	+ 1,0	15	4	20	167
Dražgoše—Šk. Loka . . .	— 60	— 30	— 20	— 110	— 1,4	1	11	31	117
Žerovnica—Postojna . . .	— 90	— 80	— 60	— 230	—	13	9	11	146
Rogatec	— 60	— 30	— 90	— 180	+ 2,0	10	5	—	82
Lovrenc na Pohorju . . .	— 85	— 20	— 50	— 155	+ 2,3	15	7	23	154
Selnica ob Dravi	— 84	— 36	— 42	— 162	+ 1,9	8	8	12	84
Lovrenc na Drav. polju . .	— 150	— 110	— 85	— 345	+ 2,8	20	4	8	154,5
Cezanjevci—Ljutomer . .	—	—	—	—	+ 3,0	8	6	1	84
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prosenjakovci—M. Sobota .	— 80	— 80	— 110	— 270	+ 3,1	16	9	20	148
M. Polana—Lendava . . .	— 40	— 45	— 80	— 165	+ 1,8	16	4	16	167
Svibnik—Črnomelj	—	—	—	—	+ 2,2	15	7	10	141
Iška vas	— 150	— 140	— 120	— 410	—	11	7	11	101
Škofije pri Kopru	—	—	—	—	+ 5,6	—	—	—	96
Pušča—Bistra	— 50	— 60	— 60	— 170	+ 3,9	20	8	—	140
Povpreček	—	—	—	— 207,0	—	—	—	—	—

TRGOVSKO PODJETJE MEDEX V LJUBLJANI

Poštni predal 13 — Telefon 37-545, 36-509, 32-318, 32-867 — Tekoči račun 600-11-1-375

Prodajalna čebelarskih potrebščin na Miklošičevi cesti 30 posluje dnevno od 8.
do 12.30 in od 17. do 19.30.

CENIK NEKATERIH NAJVAŽNEJŠIH PROIZVODOV ŠT. 1

1. AŽ-panj na 10 satov	11.500	b) narezani za AŽ-panj na 10 satov	265
2. AŽ-panj na 9 satov	12.700	c) narezani za AŽ-panj na 9 satov	265
3. AŽ-panj na 11 satov	11.500	59. Nosilci za matično rešetko	22
4. AŽ-panj na 10 satov, predeljen	11.500	60. Žičnata mreža	950
5. AŽ-panj na 11 satov, nižji satniki	10.000	a) pocinkana	
6. AŽ-panj na 11 satov z gornjo in spodnjo ventilacijo	15.200	b) črna	750
AŽ-panj na 11 satov z gornjo in spodnjo ventilacijo, pregrajen	12.500	61. Matična rešetka, Hannemanova	2.280
7. AŽ-panj na 10 satov z gornjo in spodnjo ventilacijo	12.000	62. Matična rešetka - Sava	
AŽ-panj na 10 satov z gornjo in spodnjo ventilacijo, pregrajen	12.500	a) mere 25 × 15,5	280
8. AŽ-panj, eksportni na 7 satov	4.800	b) mere 33 × 23	435
12. Panj štirisar:		63. Matična rešetka-Sava iz lesenih paličic	160
a) velikost satnikov 26 × 41	1.850	64. Ravnalci za sate	
b) velikost satnikov 24 × 41	1.850	a) za AŽ-panj na 9 satov	115
c) velikost satnikov 28 × 41	1.850	b) za AŽ-panj na 10 satov	115
13. Panj kranjč	930	c) za AŽ-panj na 11 satov	115
14. Panj-zaboječek za pošiljanje rojev	1.070	65. Satniki z vložki za med: vl. 12	140
15. Opazovalni panj	730	vl. 6	110
16. Zložljivi čebečnjaki za:		Satniki z vložki za med: vl. 12	500
17. 24 AŽ-panjev na 10 satov (Grom)	45.000	vl. 6	400
24 AŽ-panjev na 11 satov	45.000	67. Plošče Izolit	
24 AŽ-panjev na 10 satov	65.000	a) dimenzije 58 × 39,5	120
50. Satniki, velikost 26 × 41	55	b) dimenzije 58 × 36	100
Satniki, velikost 24 × 41	55	c) dimenzije 29,5 × 25,4	105
Satniki, velikost 28 × 41	55	70. Stevilke za oštevilčenje panjev	11
Satniki za Dadant-Blattove panje	46	71. Ločilne deske DB	780
Satniki za Langstrothove panje	42	72. Ločilne deske 28 × 41	460
51. Zapahi za žrela:		77. Ločilne deske 26 × 41, 24 × 41	261
a) pločevinasti, dvokrilni	45	78. Ločilne deske iz lesenita	40
b) pločevinasti, enokrilni	35	101. Silo	60
52. Zapahi za okenca	15	102. Žica za žičenje	120
53. Prečne zapore:		103. Deščica za zažičevanje	
a) za AŽ-panj na 9 satov	100	26 × 41	125
b) za AŽ-panj na 10 satov	100	28 × 41	170
c) za AŽ-panj na 11 satov	100	104. Kolesce	320
č) za AŽ-panj na 10 satov, široke ulice	100	108. Cevka	150
54. Kvačice kg	580	109. Zveplalnik	200
55. Razstojišča		110. Zveplo na papirnatih trakovih	1.170
a) za AŽ-panj na 9 satov	45	111. Paradichlorbenzol	570
b) za AŽ-panj na 10 satov	55	200. Kadirnik	880
c) za AŽ-panj na 7 satov	25	201. Čebelarska pokrivala, žičnata	
56. Šablone za zabijanje kvačic	320	a) navadna	500
57. Zabijači za kvačice	180	b) z ustnikom	500
58. Nosilci za sate		203. Čebelarska pokrivala, klobuki	1.000
a) narezani v poljubni dolžini	265	b) samo klobuk	400
		c) samo pajčolan	580
		206. Zaščitne rokavice	
		a) gumijaste št. 8	1.050
		b) usnjene št. 10	1.100

Vse navedene cene so neobvezne, franko nakladalna postaja. Pakiranje in pošt-nino zaračunamo po dejanskih stroških.

Čisti čebelji vosek odkupujemo do din 1.500 za 1 kg, feo Ljubljana. Predelava voska v satnice stane din 250 od vsakega kilograma izdelanih satnic, kuha voščin din 90 po kilogramu.

Kmetijske zadruge, čebelarstva, čebelarske družine in čebelarji, po-
hitite z naročili! Zahtevajte prospekte!